

PERGE moneygeld dinero DIÑERO dinersoldirah
diruapergediñerorahaargentdinerogeldpergem
a SOLDI dinerpergerahadiruaargent DINER mon
oneydiruasoldidinerdinerorahapecuniadiruape
eygeld RAHA diner moneysoldidiruageldpergear
rgemoneygelddinerodiñerodinero soldirahasoldi
raha PECUNIA dineroargentdinerosoldi GELD di
dinerpergerahadiruapecuniaargentdinerdirua
nerpecuniasoldi MONEY diruapergediñeroraha
deldpergeargenrahapecuniadinerogeldine
ARGENT dinerogeldpergemoney DIRUA soldidi
rodoldimoneydiruageldpecuniarahasoldidiñer
ner DINERO rahapecuniadiruaperge moneygel
ogeldpecuniasoldimoneydirumoneygeldraha di
ddinero DIÑERO dinersoldiraha SOLDI dinerper
ner moneysoldidiruageldpergerahadiruapergemon
gerahadiruapecuniaargent DINER diruadeldper
eygelddinerodiñerodinero soldirahasoldidinerpe
argentraha PECUNIA dineroargentdinerero SOLDI
rgerahadiruapecuniaargentdiner moneygeldra
moneydiruageld ARGENT rahasoldidiñero GELD
hadiner moneysoldidiruageldpergeartrahap
pecuniasoldi MONEY dirumoneygeld RAHA dine
ecuniadinerogelddinerosoldigelddinerpecun
r DINER moneysoldidirua PERGE geldpergearge
iasoldi argenargent GELD soldigelddinerpecunia

QUÈ SÓN ELS DINERS?

“When I was young I thought that money was the most important thing in life;
now that I am old I know that it is.”

Oscar Wilde, escriptor, poeta i dramaturg irlandès.

AGRAÏMENTS I DEDICATÒRIES

Sense pensar-m'ho dues vegades agraeixo l'ajuda del meu tutor per diversos motius. Per la banda més formal, respecte al contingut, ja que m'ha sabut explicar tot allò que m'era costós o que fins hi tot no trobava de forma clara a les fonts. Per altra banda, m'agradaria agrair-li les seves ganes de que sortís un bon resultat, per saber-me motivar en aquells moments en què ho veia perdut i per fer-me recuperar la confiança en què podria obtenir un bon resultat però per sobre de tot l'amor que m'ha sabut transmetre cap a la filosofia. A banda d'això, seria injust si no li agrais eternament la quantitat d'hores extra curriculars que m'ha dedicat a fer revisions del treball i a tutories de més de 30, 40 i 50 minuts.

Per altra banda m'agradaria agrair a tota aquella gent, especialment al Manel i al Sergi Alonso, que m'han ajudat a la realització de la part pràctica del treball. S'han mostrats oberts a les preguntes, atents a les meves necessitats i m'han ofert possibilitats per aconseguir informació.

Per últim m'agradaria donar les gràcies a tots els tercers que inconscientment m'han impulsat a endinsar-me en aquest món o motivat en els moments que no hi veia sortida, en especial al meu pare.

SUMARI

El treball de recerca que llegireu a continuació el trobem dividit en tres grans parts.

El primer bloc consisteix en la part més conceptual del projecte en la qual s'expliquen tots els conceptes necessaris per arribar a verificar o refutar les hipòtesis, plantejades a la introducció. S'inicia amb el concepte del diner i les seves funcions, continuant amb els tipus de diner i la gènesi del diner.

En segon lloc, es troba la part més pràctica del treball. S'exposa la recerca dels sistemes alternatius al capitalista i es detalla de forma breu el seu funcionament i sobretot, i el més important, els seus impediments i els seus punts forts.

La tercera i última part del treball la podríem assenyalar com la més important ja que és on posem en comú tots els conceptes explicats al llarg del projecte, a partir dels quals obtenim la verificació o refutació de la hipòtesi.

ÍNDEX

1. Introducció pàg.: 7

PART TEÒRICA

2. Teories actuals pàg.: 11
3. Distinció fonamental entre el concepte endogen i exogen en la teoria monetària pàg.: 14
4. Formes d'existència que adopten els diners exògens i endògens pàg.: 16
5. Qüestió de la gènesi entre el diner endogen i exogen i les seves formes corresponents d'existència pàg.: 19
6. Resolució del problema de la gènesi: anterioritat de les funcions d'unitat de compte i mitjà de pagament (funcions endògenes) sobre la funció de mitjà de canvi (funcions exògenes) pàg.: 35
- 6.1. L'anterioritat històrica de les funcions d'unitat de compte i mitjà de pagament
7. Alternatives a l'ús del diner actual pàg.: 37
- 7.1. El Banc del Temps
- 7.2. L'intercanvi del valor d'ús

PART PRÀCTICA

8. Aplicacions reals a usos alternatius al diner pàg.: 42
- 8.1. Banc del Temps de Gràcia
- 8.1.1. Entrevista (síntesi i comentari).
- 8.2. XAINGRA
- 8.2.1. Entrevista (síntesi i comentari)

9. Conclusions	pàg.: 53
10. Annexos	pàg.: 59
10.1. Entrevista amb el Banc del Temps de Gràcia	
10.2. Entrevista amb XAINGRA	
11. Fonts d'informació	pàg.: 72
11.1. Bibliografia	
11.2. Webgrafia	

1. INTRODUCCIÓ

Cada vegada podem veure més anuncis publicitaris potenciant els valors de la societat, cartells que et fan reflexionar si realment necessites totes les coses que tens, escrits reivindicant la riquesa dels valors i no l'econòmica i la poca utilitat de compartir tots els teus béns a les xarxes socials. Però alhora cada vegada costa més trobar persones on no els hi importi quin cotxe tens, quant d'inflat és el teu compte bancari, on has viatjat l'estiu passat i de quina marca són els pantalons que portes posats. Són totes aquestes coses, entre moltes altres, les que ens han fet pensar sobre la influència del capitalisme a la nostra societat. És doncs, un híbrid de filosofia i economia, el treball que se'ns presenta a continuació.

Al llarg de la història s'ha intentat donar una definició exacta de què és el diner, però mai s'ha arribat a una conclusió acceptada per la majoria, de fet és potser difícil arribar a trobar-la degut a la seva complexitat. És doncs aquesta la pregunta sobre la qual girarà el nostre treball. La recerca anirà enfocada amb l'objectiu de poder veure com la nostra societat entén el concepte del diner i si realment concorda amb la definició d'aquest.

Per elaborar el projecte seguirem un mètode hipotètic-deductiu, ja que partirem d'una hipòtesi principal i tres hipòtesis subordinades a partir de les quals podrem desenvolupar la recerca. Quan un mètode procedeix d'aquesta manera els casos particulars s'hauran de verificar, de tal manera que serà a les conclusions on trobarem el resultat final del treball.

Per tal de seguir un ordre en el desenvolupament del treball ens endinsarem en el tema familiaritzant-nos amb els conceptes, centrant-nos amb el diner, les seves funcions, els tipus de forma d'existència i l'origen d'aquest. D'aquesta manera podrem aconseguir tenir una base sòlida d'aquesta filosofia econòmica. Com a part

pràctica del nostre projecte intentarem cercar associacions o entitats alternatives a l'ús del diner, és a dir que no potenciïn el sistema capitalista.

És doncs, el moment de presentar les hipòtesis que delimitaran el nostre treball. En primer lloc trobem la hipòtesi principal:

“L’evolució en la manera d’entendre els diners en la història del present econòmic ens ha aportat a la nostra societat una crisi de valors, potenciant els valors individuals per sobre dels col·lectius.”

La major part de la nostra recerca va enfocada a aquesta hipòtesi amb l’objectiu de poder acabar refutant-la o verificant-la a les conclusions. A banda d’aquesta hipòtesi de caire general, plantejarem tres hipòtesis subordinades.

La primera que ens formulem fa referència a la definició del concepte del diner:

“El diner és un objecte social (diners, contractes, banderes,...). És a dir, no és un objecte que existeix independentment de la col·lectivitat de consciències que el crea i el sosté en el seu viure quotidià a través del temps.”

A continuació ens formulem la qüestió sobre la gènesis de les diverses formes d’existència dels diners:

“El diner se’ns pot presentar de dues formes d’existència diferents, el diner en forma de cosa material o el diner en el món fictici. La primera forma d’existència del diner a la història de la humanitat va ser aquell tipus de diner endogen (no físic).

Per altra banda, formulem una tercera hipòtesi subordinada que fa referència a la part pràctica del nostre projecte que consisteix en la recerca de dues associacions

alternatives al sistema capitalista, és a dir, dues associacions en les quals quedaria completament abolit l'ús del diner tal i com el sistema capitalista l'entén.

“L'establiment d'un possible sistema econòmic alternatiu al capitalista presentarà moltes dificultats si segueix mantenint-se en la vocació de defensar un sistema mètric (mesurable, matemàtic, quantitatiu,...) objectiu del valor.”

PART TEÒRICA

2. TEORIES ACTUALS

Abans d'endinsar-nos en els conceptes fonamentals d'aquest treball com són l'endogen i l'exogen cercarem una definició del concepte del diner.

Als manuals de les teories econòmiques trobem una definició purament funcional en què es descriu el concepte del diner com a “*qualsevol cosa que assumeix les funcions d'unitat de compte, medi de pagament i reserva de valor*¹”.

En el moment en què es defineix el diner com a “**qualsevol cosa**” ens indica que s'està pre-entenent com a una “*cosa*”, és a dir, un ens indeterminat que no importarà si n'és un o un altre. Ha estat sobreentès habitualment per la teoria monetària que aquest ens es concretava com un ens amb existència física (impulsat segurament per la tendència de la paraula “*cosa*” que condueix al concepte de cosificació). Però en principi no ens trobem amb cap element teòric indiscutible que ens senyali que ha de ser així. Per exemple, algunes teories han anunciat darrerament (post-keynesianisme i teòrics del circuit) la possibilitat que la primera funció monetària dels diners no estigués vinculada de cap manera al caràcter físic d'objectes. Això succeiria en el cas d'una anterioritat de la funció d'unitat de compte, que perfectament es pot plasmar en un acte de parla², sobre totes les altres funcions (mitjà de canvi).

La teoria més acceptada sobre l'origen de les funcions ha estat la ortodoxa, que tendeix a posar la funció de mitjà de canvi com a funció primordial i històricament primera. Els relats clàssics sobre aquest origen dels diners³ estan basats en una concepció segons la qual el diner seria primer una cosa física que segregariem de les altres. En el moment en què segreguem una *cosa* de la resta de mercaderies amb l'objectiu que dugui a terme funcions monetàries, la utilitat prèvia que tenia aquella

¹ Veg. SCHUMPETER, Joseph: *Historia del anàlisis econòmic*, Editorial Ariel, 1995, pàgina 1179.

² Actes de parla (pàgina 24).

³ Veg. MENGER, Carl: *Principios de Economía Política*, editorial Unión, 1997.

cosa queda relegada o en segon pla, passant la utilitat del “diner” a ocupar la funció principal de la *cosa*.

Per entendre-ho, posarem pel cas que agafem el bronze com el material que passarà a fer la funció del diner, aquest bronze en forma de moneda deixarà de tenir la utilitat de recipient, el significat d'esforç d'una medalla de competició esportiva o l'ús d'una eina d'un fuster. Per tant, estaríem parlant del mateix material, el bronze però amb “un altre ús”, diferent a l'habitual: ara passa a existir com una entitat la utilitat de la qual és intercanviar productes. I aquest exemple que hem posat amb el bronze, és doncs, el que ens trobem a la nostra societat en què una moneda d'un euro, formada per una combinació de níquel i llautó (aliatge de coure i zinc), cadascun d'aquests materials han deixat de fer la seva funció d'ús per passar a fer una funció simbòlica (la funció del concepte del diner).

Moltes de les mercaderies que podem arribar a trobar als mercats desenvolupen més d'una funció. Per exemple un telèfon mòbil no només pot realitzar trucades, també pot enviar missatges de text, pot funcionar com alarma, és indicador de l'hora, pot captar fotografies o enregistrar vídeos, entre moltíssimes altres. És doncs, el diner, una d'aquestes mercaderies que desenvolupa més d'una funció. A continuació veureu les quatre funcions principals que desenvolupa el diner en l'economia moderna:

1- UNITAT DE COMPTE:

El diner disposa d'una mesura o un patró homogeni amb el que es pot expressar els deutes, els preus i el poder general de compra en establir equivalències entre el numerari i els béns. És a dir, una mesura que utilitzen els individus per fixar els preus i realitzar càlculs econòmics.

2- MITJÀ DE CANVI:

El diner pot ser intercanviat per altres mercaderies. En aquest sentit, el diner no és una mercaderia (malgrat inicialment sí) sinó que constitueix d'enllaç entre aquestes, acceptant intercanvis indirectes. És a dir, és un actiu que utilitzen els individus per intercanviar-lo per béns i serveis i no pas per ser consumit.

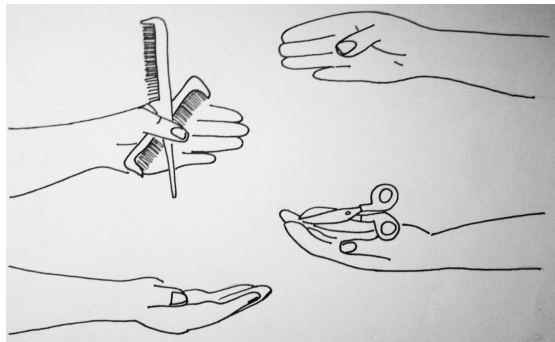

Fig 1. Representació gràfica de la segona funció del diner: mitjà de canvi, on s'estableixen igualtats entre mercaderies que ens permetran fer els intercanvis.

3- MEDI DE PAGAMENT:

El diner serveix per cancel·lar obligacions o deutes ja sigui amb persones físiques o institucions. Amb el diner, per exemple, paguem els impostos.

4- RESERVA DE VALOR:

El diner ens permet conservar poder adquisitiu del present al futur. Com a dipòsit de riquesa és imperfecte, doncs, les pujades i baixades dels preus futurs afectaran al poder. Malgrat tot, en un principi serveix per acumular poder de compra en situacions futures.

3. DISTINCIÓ FONAMENTAL ENTRE EL CONCEPTE ENDOGEN I EXOGEN EN LA TEORIA MONETÀRIA

Malgrat la primera imatge que ens ve al cap quan pensem en diners, és molt probable, que siguin els bitllets o les monedes, a la nostra societat també hi ha aquell diner no-físic, conegut com el diner bancari. Per tant, abans de determinar les possibles formes d'existència del diner, cal esmentar la diferència entre els conceptes endogen i exogen, que seran claus pel punt següent.

En primer lloc, si busquem la paraula endògena al diccionari ens apareix:

Endogen -ògena [de *endo-* i *-gen*]

adj 1 / Que s'acreeix de dins enfora o que es forma o engendra a l'interior d'alguna cosa. *Espora endògena.*

Entre altres possibles accepcions que puguem trobar, a partir d'aquesta ens serà suficient per entendre el concepte endogen aplicat a la teoria monetària. Tal i com ens indica la paraula, endogen sorgeix des de dins d'alguna cosa, per tant, el diner endogen ha sorgit des dins del propi sistema monetari, és a dir, no és independent dels processos econòmics que han promogut la seva creació. No és, per exemple, resultat d'una decisió política presa des de fora dels processos estrictament econòmics i del mercat. Ha estat fruit d'un naixement espontani en què la seva oferta és inseparable a la seva demanda, de fet és la **demanda** que implica la creació d'aquest tipus de diner. Va naixent per ell mateix (fruit d'un acord social⁴).

Per altre banda, per definir el concepte exogen realitzarem el mateix procés:

Exogen -ògena [de *exo-* i *-gen*]

Adj 1 Que es forma o s'origini fora o de fora a dins.

Igual que amb l'endogen, malgrat trobem altres accepcions, amb aquesta ens serà suficient per poder explicar el concepte d'exogen.

⁴ Aquest concepte serà explicat a la pàgina 24 amb la teoria dels actes de parla.

L'adjectiu exogen ens indica que és creat a fora de quelcom i és introduït dins d'aquest quelcom, per tant, el diner exogen és aquell que ha estat creat a fora de les relacions econòmiques (per exemple des de decisions polítiques) i ha estat introduït en les relacions econòmiques per tal de facilitar-les. La metàfora que més bé l'exemplifica és la metàfora del lubricant⁵. Per tant, és resultat d'un procés políticament intencionat i no ha sorgit o emergit del propi sistema.

⁵ El primer en utilitzar-la va ser David Hume. Veg. HUME, David: *Ensayos monetarios*, Editorial Trotta y Liberty Fund Madrid, 2011.

4. FORMES D'EXISTÈNCIA QUE ADOPTEN EL DINER ENDOGEN I EXOGEN

El diner en tant que concepte abstracte pot adoptar formes molt diverses d'existència. Per tal de poder explicar les diferents formes d'existència del diner de manera comprensible ho farem a través d'una taula clàssica⁶ que ens indica la possibilitat de mesurar la quantitat total de diners presents en el sistema econòmic. La teoria econòmica necessita de manera imperiosa poder operar a través de magnituds fàcilment mesurables, de manera que una de les primeres aproximacions de l'economista al diner pren la forma del desenvolupament d'eines que permetin la seva mesura total. Fins i tot abans de la definició dels diners, l'economista ja ha tingut una primera aproximació als diners a través de la classificació dels seus modes d'existència que permetran respondre a la qüestió: quants diners hi ha? Davant del gran debat en el món monetari sobre quina d'aquestes diverses formes d'existència és més originària, els economistes van veure la necessitat de mesurar la quantitat total (massa monetària) de diner de cada forma d'existència (quantitat total de diner exogen i quantitat total de diner endogen). Per tant, amb l'objectiu de fixar les variables macroeconòmiques, es va elaborar la taula que tenim a continuació:

⁶ Dades del 2005; veg. Mankiw 2006, pàg. 153. Dades anteriors al crack del 2008, per tant en les dades actuals probablement les diferències són notables.

Simbologia	Actius	Massa monetària M.M ⁷
M0 ⁸	Efectiu	550'3
M1 ⁹	Efectiu + dipòsits a la vista ¹⁰ + xecs de viatge ¹¹	3.322'5
M2 ¹²	M1 + saldos de fons d'inversió ¹³ + dipòsits d'estalvi ¹⁴ + dipòsits a curt termini ¹⁵	5.933'0
M3 ¹⁶	M2 + dipòsits a llarg termini + acords de recompra ¹⁷ + eurodòlars ¹⁸ + saldos de fons d'inversió per institucions.	6.918'7

Després d'observar la taula, podem veure la gran diferència de les quantitats entre l'efectiu. El diner exogen, vinculat al mitjà de canvi (remet a un ens físic la

⁷ **M.M:** a Europa expressa els milers de milions d'euros,

⁸ **M0:** bitllets i monedes (base monetària).

⁹ **M1:** diner en el sentit estricte (diner i dipòsits a la vista).

¹⁰ **Dipòsits a la vista:** diner que pot ser demandat pel depositant en qualsevol moment sense necessitat d'avís previ al banc (el banc no obté benefici d'aquests diners). Més conegut com a compte corrent.

¹¹ **Xec viatge:** document emès per l'entitat financera que et possibilita bescanviar-lo per diners en un altre país o pot funcionar com a mitjà de pagament.

¹² **M2:** diner més quasi diner.

¹³ **Fons d'inversió:** operació d'estalvis en la qual l'entitat bancària agrupa una gran quantitat de diner dipositat per posteriorment poder-lo invertir (accions, actius monetaris, etc.) . El banc obté benefici d'aquest fons cobrant una comissió. Els fons d'inversió dedicats al mercat monetari es coneixen amb el nom de FIAMM (Fons d'Inversió en Actius del Mercat Monetari).

¹⁴ **Dipòsit d'estalvi:** dipòsit realitzat a una entitat bancària a canvi d'un interès. És a dir el client de l'entitat diposita X quantitats de diners que durant el temps acordat (normalment és un període de temps llarg, més d'un any) seran propietat del banc i un cop vençut el termini el dipositant recupera els seus diners amb els interessos corresponents.

¹⁵ **Dipòsit a curt termini:** recau en les mateixes característiques que la definició dels dipòsits d'estalvi citada anteriorment amb la diferència de temps, en aquets cas és inferior a un any.

¹⁶ **M3:** diner en un sentit ampli o passius líquids.

¹⁷ **Acords de recompra:** El dipositant ofereix la quantitat de diners X al banc amb l'acord de que li haurà de comprar un cop vençut un període de temps acordat abans de tancar el pacte i amb el preu prèviament establert.

¹⁸ **Eurodòlar:** dipòsits en dòlars a bancs que no pertanyen als Estats Units (per tant no estan sota la jurisdicció de la Reserva Federal). És a dir són diners en dòlars a bancs europeus (comptabilitzant com a euros).

producció del qual és controlada i regulada per l'estat) existeix en una quantitat de 550,3 M.M i el diner bancari. En canvi el diner endogen, que està basat primordialment en les funcions d'unitat de compte i mitjà de pagament, és emès per entitats privades (bancs) mitjançant els actes de parla¹⁹ (acords) i segons els nivells de demanda, en la taula tenen un valor total de 6.918,7 M.M.

Tal i com defensa la concepció ortodoxa, segons la qual la funció de mitjà de canvi és la privilegiada, aquesta funció és la més directament implicada amb la forma d'existència dels diners "efectiu" (M0). Aquesta forma d'existència dels diners és la que circula en menys quantitat, pràcticament 13 vegades menys que la forma endògena del diner. Així doncs, sembla ser que ens trobem davant d'una paradoxa: la diferència abismal entre la quantitat del diner que seria real (físic), i l'augment exponencial de tota la resta de formes d'existència del diner produïdes per una mena de procés incontrolable d'abstracció. No podríem explorar la possibilitat de que la funció de mitjà de canvi no fos històricament la primordial?

Per respondre aquesta qüestió serà necessari estudiar la gènesi de les dues formes d'existència per tal de veure quina d'aquestes és anterior.

¹⁹ El concepte d'actes de parla el trobarem explicat a la pàgina 24.

5. QÜESTIÓ DE LA GÈNESI ENTRE EL DINER ENDOGEN I EXOGEN I LES SEVES FORMES CORRESPONENTS D'EXISTÈNCIA

Tal i com hem vist en el punt anterior, podem diferenciar dues clares formes d'existència: els diners endògens i els diners exògens però hem desembocat a la qüestió sobre la gènesi d'ambdues formes. A continuació procedirem a explicar la creació de la forma endògena i exògena, respectivament.

El diner endogen

Al llarg de la nostra vida, la immensa majoria hem tingut crèdits, hipoteques, deutes a pagar o si més no, malauradament, algun dia en tindrem. De fet aquest tipus de diner mai el veiem en metàl·lic però alhora recordem que és la forma que sembla existir en major quantitat. Però si es suposa que no existeix mai en metàl·lic, com va ser la creació d'aquesta forma de diner? El dia que decideixi retirar aquests diners endògens del meu compte bancari existiran? És doncs el moment de respondre aquestes preguntes.

En primer lloc, per tal d'entrar en aquest món “fictici”²⁰ pas a pas, hem de saber què és una entitat financera o banc. Entenem per **banc** l'empresa financera que s'encarrega de captar recursos en forma de dipòsits i prestar diner, així com la prestació de serveis financers.

Les funcions del banc són molt àmplies però, de les múltiples que fan citarem les tres més importants i necessàries per entendre la formació del diner endogen:

- **Guardar les divises i metalls preciosos.** Conegut com a servei de custòdia, el seu objectiu és guardar el que anomenem “diners en metàl·lic”.

²⁰ Entenent el món financer com a fictici, en aquest cas aquell en què el diner en circulació del qual parlarem no és metàl·lic i per tant no el podem observar físicament.

- **Transformació d'actius**, és a dir, treballen per posar en circulació els béns a través de les seves possibles formes d'existència, el que popularment en diem “fer moure diners”.
- **Oferir serveis de préstec**: fins el moment la funció més important que fan els bancs per entendre la formació del diner des de dins (diner endogen).

Un cop definit el concepte de banc i tres de les moltes funcions que poden fer, podrem començar a explicar la formació endògena del diner. Per tal de facilitar la comprensió, desglossarem el procés a partir d'una situació hipotètica.

Posem el cas que només existeix un sol banc i que disposem de 1000 euros en efectiu, els tenim a les nostres mans. Aquest únic banc que hi ha ens ofereix, tal i com hem citat a les funcions, el servei de custòdia, però ara per ara no cobreix la funció d'oferir préstecs. Decidim depositar els nostres 1000 euros en el banc i per tant, la situació actual d'aquest serà la següent:

BALANÇ DE BANC ÚNIC	
Actiu ²¹	Passiu ²²
Reserves ²³ = 1000€	Dipòsit ²⁴ = 1000€

²¹ Els **actius** són recursos econòmics útils pel desenvolupament de l'activitat econòmica dels que s'espera (en aquest hipotètic primer cas no) que generin beneficis futurs i que l'empresa, en aquest cas el banc, en té el control o propietat (ja sigui en efectiu o no).

²² Els **passius** són els deutes que l'empresa té amb tercers que esdevenen una font de finançament. En altres paraules, el passiu és la procedència dels recursos. La característica més important dels passius és que la companyia té la obligació present de tornar els deutes, de vegades, amb tipus d'interès associat, degut a una transacció o intercanvi pactat en el passat.

²³ Les **reserves** són les quantitats en metàl·lic que existeixen en aquest banc, és a dir, que en el moment que el client vulgui retirar els seus diners se li podran concedir la quantitat de les reserves.

²⁴ El **dipòsit** reflecteix l'origen dels mitjans de finançament dels quals disposa, és a dir, els diners que ens confia el client i que el banc haurà de retornar en un futur.

En aquesta primera operació, els dipòsits coincideixen amb les reserves, tal i com mostra la taula anterior, que recull el balanç d'aquest banc.

L'actiu del banc són aquests 1000€ que nosaltres mateixos hem portat, en efectiu, al banc i que passen a formar part de les seves reserves. I per altra banda, el passiu són aquests mateixos 1000€ però que el banc ens deu a nosaltres o a tots aquells depositants que algun dia voldran retirar.

Un sistema en què esdevenen aquest tipus de situacions on les reserves i el dipòsit coincideixen s'anomena "sistema bancari amb reserves del 100%". En aquest sistema els actius no estan en moviment per tant no generen cap tipus de benefici ja que aquest banc no concedeix préstecs. Cal esmentar que quan el banc retorni els diners al client, aquest es cobrarà a través del dipòsit per l'oferta dels seus serveis de custòdia.

Ara per ara, ens trobem davant d'una situació hipotètica, però introduïm factors que ens apropin una mica més a les situacions reals de la creació del diner. Primer de tot, és necessari que els bancs comencin a complir un llistat més ampli de les seves funcions, que utilitzin els seus dipòsits per a concedir préstec. Una vegada això succeeix, els bancs podran cobrar interessos però cal fer incís en què aquests interessos no són la creació de diner, sinó el cobrament per aquell servei prestat. La creació del diner la veiem al balanç de la següent situació: posem un hipotètic cas que un estudiant es vol comprar un ordinador nou però que no disposa dels diners. El banc, ara, li ofereix un préstec de 800 i aquest, ho accepta.

BALANÇ DEL BANC ÚNIC	
Actiu	Passiu
Reserves = 200 €	Dipòsit = 1000 €
Préstec ²⁵ = 800 €	

Evidentment, la quantitat del diner que hi ha a dipòsit es manté a 1000 €, el banc segueix tenint l'obligació de retornar aquests diners (passiu). Si ens fixem amb l'actiu, veiem que el banc ara mateix disposa de 200€ en efectiu, recordem que són dels 1000€ que nosaltres hem dipositat al banc com a servei de custòdia, i de 800€ que els ha prestat a l'estudiant. Aquest tipus de sistema s'anomena "sistema de reserves fraccionàries" on el quocient entre les reserves (200) i el dipòsit (1000) és del 20%.

Els 800€ prestats al motorista es consideren actiu perquè es dona per suposat que aquest retornarà el préstec. Aquesta suposició és a base de la **confiança** del retorn del diner prestat, per tant en els sistemes de reserves fraccionàries es crea diner a partir de la confiança.

Malgrat tot, aquest procés de creació de diner no acaba aquí. Posem pel cas que l'estudiant dona els 800€ a canvi del seu ordinador. L'informàtic, que ara disposa de 800€ en efectiu, vol ingressar-los en un altre banc.

BALANÇ DEL SEGON BANC	
Actiu	Passiu
Reserves = 160	Dipòsit = 800
Préstecs = 640	

²⁵ El **préstec** és l'operació per la qual el prestador, en aquest cas el banc, deixa un fons a un beneficiari, en aquest cas a l'estudiant.

Aquest segon banc, rep els 800€ en efectiu de l'informàtic, recordem que ha cobrat gràcies al préstec que va concedir el primer banc. Aquest segon banc però, no vol tenir els diners quietes, així que decideix concedir un préstec a un tercer. Concedeix 640€ a una senyora per comprar-se uns sofàs.

El segon banc manté la política²⁶ de conservar el 20% igual que el primer i és per això que concedeix el 80% (640€) i en reserva el 20% (160€). Posem pel cas, que el botiguer de la botiga de sofàs, amb aquests 640€ paga a un proveïdor de teles que li devia aquests 640€. El proveïdor de teles, que en aquesta situació tancarà el cercle, ingressarà aquests diners a un tercer banc.

BALANÇ BANC TERCER	
Actiu	Passiu
Reserves = 128€	Dipòsit = 640€
Préstecs = 512€	

Amb cada dipòsit i cada préstec que hem anat veient fins el moment els bancs han anat creant diners. Però com?

Tenint en compte el sistema de reserves fraccionari pressuposem que el quocient entre les reserves i el dipòsit és del 20%, és a dir només podem oferir el 80% dels diners que el banc disposa.

A partir d'aquesta suposició, podem calcular quant diner s'ha anat creant al llarg del procés amb aquests 1000€ del dipòsit inicial.

Si tenim en compte que el quocient entre les reserves i el dipòsit (rr) és del 20%, per tant equival al 20% que no s'ofereix a préstec, podem calcular quant diner es genera

²⁶ **Política del sistema de reserves fraccionàries:** els percentatges de conservació d'un préstec són decidits per l'Estat del país en què es troba el banc. En aquest cas estem treballant amb què es conserva un 20% del dipòsit.

a partir dels 1000 euros del dipòsit del primer banc. Si cada euro de reserves el dividim pel 0,2 (del 20%) obtenim que genera 5 euros. Per tant cada 1000 euros en generà 5000 ($1000/0,2$).²⁷

Per tant, entenem per **diner endogen** un diner que no ha estat creat en operacions de compra-venda en el mercat ni en el context de la resolució del problema de la doble coincidència de desitjos²⁸, sinó en un context d'**actes de parla**, consistents en emissions de deute i de constitució de préstecs. Per tant, aquests diners estrictament no consisteixen en cap “cosa” (cosa física o material), sinó que són simplement el registre del temps que falta per la cancel·lació de deutes.

Som plenament conscients d'una possible objecció que se'ns podria fer referent al fet que en l'inici de tot el procés de creació de diners endògens a través d'actes de parla, hem partit d'un diner prèviament existent en la forma d'efectiu, i per tant que podria ser considerat “cosa” o exogen. Davant d'aquesta objecció possible i fins i tot legítima podríem justificar que fins i tot el **diner exogen és fruit d'un acte de parla, fins i tot abans del seu caràcter còsic**.²⁹

Tot i així, el diner endogen ha estat creat a partir d'un acord entre humans. Per tal de poder explicar aquests orígens ens basarem amb la teoria dels actes de parla que veurem que són l'origen d'aquest tipus de diner.

²⁷ Aquest exemple és basat en les idees de Gregor Mankiw que defensa el fet de que el sistema de reserves fraccionari impliqui creació de diner no implica creació de **riquesa**. “Quan un banc presenta una part de les seves reserves, permet als prestats realitzar transaccions i, per tant, augmentar l'oferta monetària. Malgrat tot, els prestataris també contrauen una obligació amb el banc, per tant el préstec no fa que siguem més rics.” (Veg. MANKIW, Gregor: *Macroeconomia*, Editorial Antoni Bosch, Barcelona, 2006, pàgina 726). En altres paraules, la creació de diner per part del sistema bancari augmenta liquiditat de la economia, no la seva riquesa.

²⁸ El concepte de la doble coincidència de desitjos serà explicat més endavant a la pàgina 32.

²⁹ Aquesta objecció serà justificada amb més precisió a l'apartat del treball de la pàgina 35 al punt 6 del treball (Resolució del problema de la gènesi: anterioritat de les funcions d'unitat de compte i mitjà de pagament (funcions endògenes) sobre la funció de mitjà de canvi (funcions exògenes)).

En el món del llenguatge podem classificar les proposicions en dos grans grups (**teoria dels actes de parla**):

1. **Proposicions descriptives**: tal i com indica el concepte, ens descriuen l'existència d'estats de coses de la realitat. Estan basades en la teoria de la correlació del llenguatge i la realitat, és a dir, el contingut dit es correspon amb el què succeeix a la realitat. Per tant, aquestes proposicions, les quals poden ser certes o falses, fan referència a l'existència d'**objectes naturals**.

• **Exemple**: *Tots els arbres del Cadí superen els tres metres d'alçada.*

Aquesta proposició descriu una realitat com és l'existència d'arbres al Cadí i hi ha la possibilitat de ser certa o falsa. Tothom té la llibertat de poder visitar el Cadí i percebre'ls ell mateix.

2. **Emissions realitzatives**: caracteritzades per ser proposicions declaratives, anomenades performatives³⁰. Igual que les proposicions descriptives feien referència a un tipus d'objecte, als objectes naturals, aquestes fan referència als **objectes socials**. Entenem per objecte social tot objecte creat a través de la intencionalitat col·lectiva, entenent per intencionalitat col·lectiva la relació entre diferents consciències segons la qual cadascuna d'elles està en el mode nosaltres. Gràcies a aquesta intencionalitat col·lectiva arribem als **acords**, el pacte acceptat solidàriament entre les persones que hi intervenen.

• **Exemple**: “Us declaro marit i muller” (exemple de proposició social i institucional).

Aquesta proposició no és cap estat o cap realitat, sinó és l'home qui crea un acte que es convertirà en una realitat. Aquest procés de creació ha estat amb l'objectiu de realitzar un acord on s'estableix la unió entre dues persones. De fet si busquem

³⁰ Els enunciats performatius són un dels tipus possibles d'enunciats descrits per John Langshaw Austin, filòsof del llenguatge, en el seu llibre *How to do things with words*, on queda recollida la teoria dels actes de parla.

matrimoni al diccionari trobem “relació que s’estableix entre dues o més persones amb un reconeixement social, cultural o jurídic”. És a dir, l’home ha creat aquest enllaç matrimonial amb l’acció d’exposar unes paraules en veu alta davant de testimonis que ho poden afirmar. Abans de que l’home, en aquest cas el capellà, recités les paraules no existia cap mena de relació entre els dos individus. En el moment en què el capellà les recita la relació és oficial.

Per tant, és l’home que crea acords mitjançant la paraula.

Altres objectes socials poden ser elements com una bandera, que a diferència de la proposició anterior existeix de forma física però que per la seva pròpia composició física no ens aporta cap benefici a la societat. És a dir, per si sola no ens aporta res, però en canvi, té un caràcter simbòlic que li aporta tot el valor de la seva existència (símbol o insígnia d’una nació, d’un estat, d’una ciutat, d’una dinastia, d’una autoritat, d’un partit, d’una associació, etc., o un signe per a identificar situacions jurídiques, militars, tècniques, etc.). Si agafem l’exemple d’Anglaterra, podem dir que gràcies un acord que es va produir al 1278, la bandera coneguda amb el nom de Saint Gorge, va passar a ser la bandera oficial d’Anglaterra. Des d’aquell moment, cada cop que es veia una bandera blanca amb la creu vermella representava la pàtria anglesa, amb els costums anglesos, etc.

A banda d’aquests dos exemples trobem un munt d’emissions realitzatives d’entre les quals trobem el diner. El diner moneda és un ens que per les seves característiques físiques no aporta cap funció. Per exemple, quan tenim una moneda de dos euros davant maiensem que és una peça formada de níquel-letó per l’interior i una zona exterior de cuproníquel amb un diàmetre de 25,75mm, una alçada de 2,20mm i un pes de 8,50 grams, de contorn estriat fi i una inscripció gravada pròpia de la nació a una de les dues cares, deixant l’altre en comú per a totes les nacions,

sinó pensem amb l'ús que li podré donar. Totes les seves funcions rauen en l'emissió realitzativa que l'home li ha atribuït fruit d'un acord entre diferents consciències.

Per tant, entre una cadira (objecte social) i allò que la cadira fa, sí que hi ha una relació causal. En canvi, entre un bitllet, o la bandera (objectes socials i institucionals), no hi ha cap relació de causalitat i són aquests objectes institucionals els que estan constituïts pels actes de parla.

· **Exemple:** “Jo us declaro marit i muller” és un acte de parla declaratiu. I és el “matrimoni” l'objecte social i institucional.

El diner exogen

Quan pensem en diner el nostre subconscient automàticament pensa en el bitllet de 20€ que tenim a la cartera, les monedes que van quedar al marbre de la cuina o la targeta de crèdit que a més d'un l'ha salvat d'un tràngol. Però el diner, al llarg de la història ha estat present d'altres formes. Fins i tot podem dir que sense existir físicament “podem parlar de diner”.

Si ens fixem amb els nostres antecedents històrics, fa milers d'anys que existeix l'**intercanvi**. Amb l'aparició de la societat agricultora-ramadera és quan comencen a aparèixer els primers excedents de producció, aquell excés de béns que no es necessita consumir. Degut a l'excedent hi ha una petita part, a l'inici, de la societat que no necessita dedicar-se a l'agricultura o a la ramaderia ja que podran viure d'aquest excedent, així que es poden dedicar a altres activitats com l'elaboració de ceràmiques que podran intercanviar amb l'agricultor. I és així com per primera vegada a la història es comencen a produir els primers intercanvis físics de mercaderies, coneguts com al **sistema del troc**, també anomenat **barata**.

Però en el sistema de troc (sistema d'intercanvi directe, sense ús dels diners), que va romandre durant molts anys, no s'intercanviaven els productes així com així.

Consistia en què un productor (l'anomenarem <A>) tenia un tipus de mercaderia però en necessitava una altra d'un altre productor (en aquest cas) que justament coincidia que volia la mercaderia de l'A. Per entendre-ho millor, ho representarem amb un exemple: posem el cas que el productor A té pomes però busca peres. L'altre productor, el B, té peres però vol pomes. En aquest cas, els productors s'hauran de trobar entre la gran quantitat de productors que hi ha al mercat i establir un acord amb la quantitat (per exemple dos quilos de pomes equival a un quilo de peres) i així poder establir l'intercanvi.

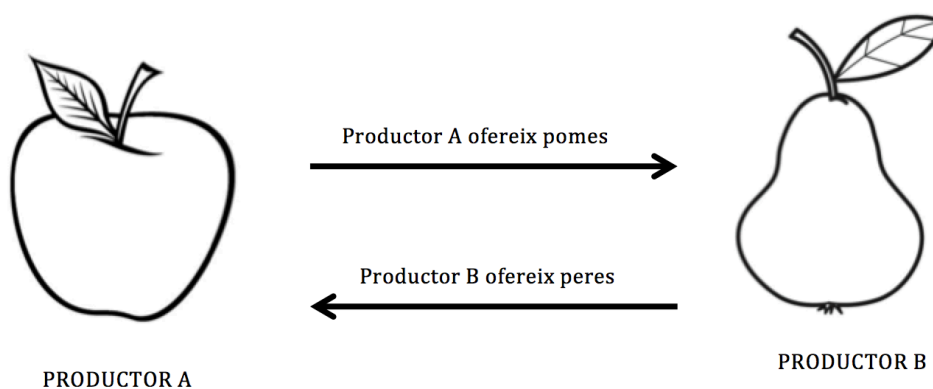

Fig 2. En aquest gràfic es mostra representat l'exemple on el productor B adquireix la mercaderia del productor A al mateix temps que aquest adquireix la del B. Per tant, A ofereix les pomes a B (B guanya pomes) i a la vegada, B ofereix peres a A (per tant, A guanya peres). En un principi, perden la mateixa quantitat de producte que la que estan obtenint de nou.

A aquesta situació, Stanley Jevons³¹ l'anomena **dobla coincidència de desitjos**, és a dir, quan subjecte (A) troba a un comprador (B) que vol la seva mercaderia i que aquest mateix comprador sigui el productor de la mercaderia que el subjecte A busca.

³¹ William Stanley Jevons va ser un economista i lògic anglès. La seva doctrina està recollida a *The Theory of Political Economy* on explica el principi del mètode matemàtic en les economies.

Malgrat podem tenir un cop de sort i trobar el comprador, és evident que aquest sistema és costós, tant en termes de temps com d'esforç, ja que requereixen aquesta doble coincidència de desitjos, és a dir, els subjectes s'han de trobar en una situació en la qual coincideixen allò que els altres ofereixen i allò que nosaltres oferim.

Per tant, el sistema del troc només es podrà dur a terme quan una sèrie de condicions es presentin (en un temps determinat i en un lloc determinat), fora d'aquestes no es podrà dur a terme l'intercanvi. Davant d'aquestes restriccions de temps i lloc, de seguida ens adonem d'una possible situació que es podria donar amb aquest tipus d'intercanvi directe: quan el subjecte A vol peres però el subjecte B no vol pomes.

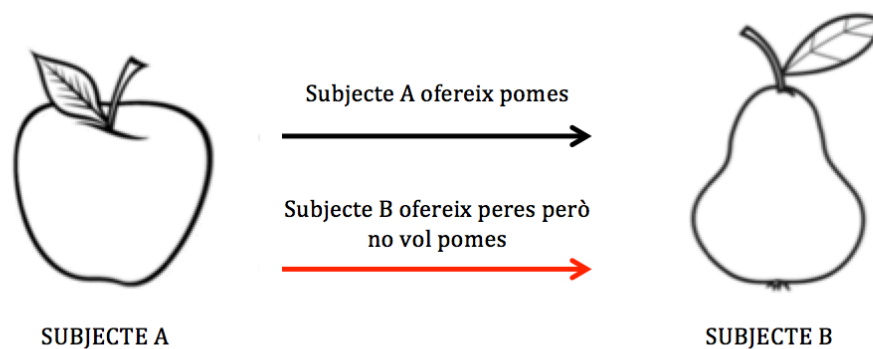

Fig. 3. En aquest gràfic se'ns presenta el moment en què no es pot complir l'intercanvi degut a que A vol la mercaderia que ofereix B, malgrat aquest no vol les pomes del A. Aquesta és la situació que representa el gràfic és la típica que es dona la majoria de les vegades en els mercats.

En aquest moment diem que es dona una **absència de la doble coincidència de desitjos** ja que no es pot efectuar l'intercanvi degut a que els subjectes no tenen desitjos complementaris. Per posar solució a aquesta limitació dels canvis directes convencionals, s'haurà de transformar la situació.

El sistema de troc és estrictament factible quan es dona la doble coincidència de desitjos, per tant, quan aquesta coincidència manca, “sorgeix” un element representatiu que farà que es pugui produir l’intercanvi amb igualtat de valors i de forma més fàcil. Aquest element és el “**diner-mercaderia**”, conegut com el bé que té el mateix valor en tant que unitat de compte com en tant que mercaderia. Això farà que es produeixi un intercanvi indirecte. El diner-mercaderia com a medi de canvi va aparèixer per primera vegada a la història en forma de mercaderies molt diverses: ramat, oli, sal, coure, ferro, or, plata,... Aquests béns convertits en instruments generals de canvi van ser les primeres formes de diner. Totes elles eren utilitzades com a diner ja que eren especialment apreciades per algun grup social, per l’alt valor d’ús o per la seva escassetat. Amb el pas del temps, degut a la cerca de la practicitat i facilitat amb els intercanvis, s’ha buscat béns amb un valor estable, d’alt valor en relació al seu volum i disponible en quantitats suficients per a les seves existències. Finalment, la mercaderia escollida van ser la dels **metalls preciosos**: or, plata i coure que degut a qualitats com la facilitat de transport, a la possibilitat de ser divisibles (amb el treball d’aquest en pots fer petites peces), emmagatzemables, inalterables i que no caduquen sembla ser que van acabar sent l’element perfecte per a fer la funció del diner-mercaderia. L’ús dels metalls preciosos va provocar noves situacions, ja que els comerciants es veien obligats a verificar que les monedes entregades fossin autèntiques i no imitacions amb altres metalls, així com el pes que fos l’establert. D’aquesta manera les institucions van iniciar l’emissió de monedes encunyades per tal de garantir el seu valor.

Per tant, ara se’ns presenta una nova situació: reprenent l’exemple d’abans, ens trobem que el subjecte A, que no podia realitzar l’intercanvi amb el subjecte B ja que aquest no volia pomes, ara en lloc de fer un intercanvi directe farà un intercanvi indirecte. Aquest nou tipus d’intercanvi constarà de dos passos, en primer lloc, el

subjecte A canviarà la seva mercaderia per un nou subjecte, el C, que li donarà a canvi el valor equivalent però en or. Així doncs, el subjecte A, ara podrà realitzar l'intercanvi amb el subjecte B ja que se li entregarà el valor en or, la mercaderia desitjada per tothom en el sistema capitalista, en lloc d'entregar-li en pomes. Gràcies a aquest intercanvi indirecte cap dels dos hi perd ja que ningú es veu obligat a intercanviar mercaderies per altres que no li interessin.

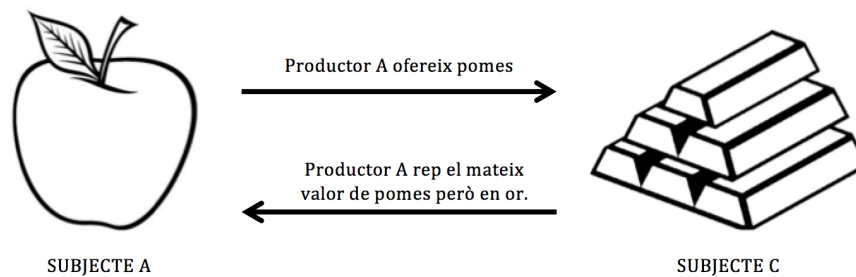

Fig 4. En aquesta representació es pot observar com el productor A entrega pomes a canvi de la mateixa quantitat (en funció del valor) en or.

En aquest moment, el subjecte C, en tant que desvincula la utilitat de l'objecte de les seves propietats físiques, està creant un objecte completament nou, l'ús del qual és institucional. Per tant, fins hi tot el diner exogen és un objecte social fruit de la creació col·lectiva d'una comunitat.

Ara que el productor A té or, i és diner-mercaderia que tothom vol (ja que tothom la podrà intercanviar amb allò que vulgui), podrà acabar realitzant l'intercanvi amb el productor B.

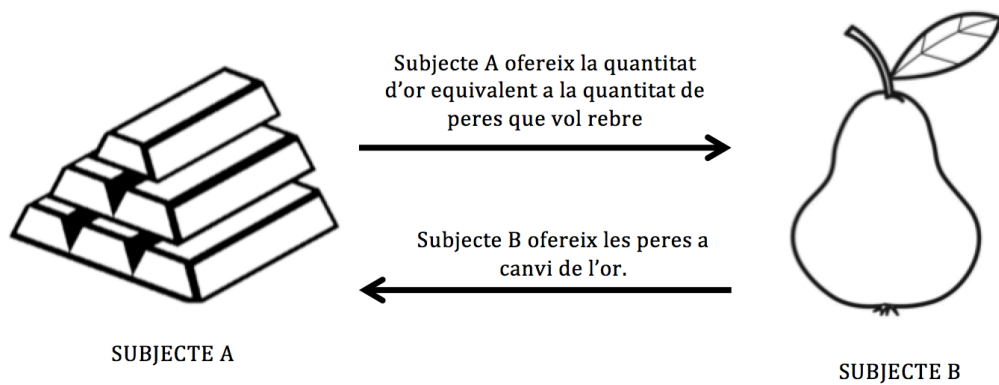

Fig 5. En aquest gràfic es veu el moment final en què A haurà pogut aconseguir les peres del productor B encara que aquest no vulgui les pomes del A. És degut a l'intercanvi previ que s'ha realitzat amb el diner-mercaderia, en aquest cas l'or, amb el subjecte C.

Així doncs, gràcies al acord que arribem en què l'or, per exemple que fabricarà l'Estat en forma d'existències en efectiu (“cosa”), serà l'element representatiu que ens farà mantenir les igualtats de valors es podrà dur a terme aquest intercanvi indirecte.

Gràcies a l'explicació del sistema del troc és com podem entendre el **diner exogen**.

Entenem per diner exogen aquell diner que és introduït des de fora de les relacions econòmiques d'intercanvi per tal de facilitar-les.

És a dir, l'Estat fa la creació del diner-mercaderia davant del problema de l'absència de la doble coincidència de desitjos. Sense afectar als intercanvis del moment, insereix la moneda a la relació i en desapareix el problema. No és estrictament necessari per a poder realitzar intercanvis, però gràcies a la seva existència s'efectuen amb més rapidesa i facilitat (ja que l'obligació de tenir el mateix desig de mercaderies entre productors ja no serà necessari, és més, ja no estarem parlant de

dos productors sinó d'un venedor i un client, sense importar aquest últim quina mercaderia posseeix).

A continuació teniu un resum del procés de la creació del diner exogen:

· **MOMENT 1:** Tota mercaderia x_A ha de poder ser canviada determinadament per qualsevol altre mercaderia (y_B).

Per tant, $x_A = y_B$ ³² on $x = 4$; A = estisores; $y = 12$; B = llapis.

· **MOMENT 2:** Automàticament s'estableixen les igualtats amb les mercaderies:

1 poma = 5 xiclets

5 xiclets = 1 litre de llet

1 litre de llet = 1 poma

(en aquest cas hem tancat el cicle però es poden establir tantes igualtats com mercaderies hi ha al món; 1 tona de pomes = 1 helicòpter, 1 helicòpter = 500 vedells,).³³

· **MOMENT 3:** moment en què s'estableix una mercaderia com a equivalent de totes les altres.³⁴ $x_A = x_G = tK = rS = \dots = hF$

x_A (100kg de pomes) acabarà sent igual que hF (10 kg de bronze).

³² Es mantindrà aquesta igualtat (es realitzarà l'intercanvi) quan sigui equivalent en el valor de la quantitat (x i y). Cal emfatitzar, i tal i com es veu a l'exemple, el valor numèric (quantitatiu) de les variables, en aquest cas x i y , no han de coincidir. És a dir, el valor d'una estisora no és el mateix que el d'un llapis i és per això que és necessari més d'un llapis per equivaldre el valor de les estisores.

³³ En matemàtiques, l'**associativitat** o **propietat associativa** és una propietat que pot tenir una operació binària. Significa que quan una expressió conté dos o més elements seguits dels mateixos operadors associatius, l'ordre de les operacions no altera el resultat.

³⁴ A aquest moment, Karl Marx l'anomena forma **pre-monetària de la mercaderia**, on la mercaderia x_A ha de poder ser expressada en qualsevol de les mercaderies del sistema. A la mercaderia x_A , Marx, li associa el nom de **protodiners**.

· **MOMENT 4:** la mercaderia que fa la funció de protodiners, lentament, anirà perdent el seu valor com a mercaderia per passar a ser la idea de diner-mercaderia (es va desmaterialitzant).³⁵ Com a solució a aquesta desmaterialització s'introdueix una nova mercaderia que serà entesa com a un concepte on no farà cap altre funció que facilitador (estem parlant doncs, del diner-mercaderia que fabricarà l'Estat).

³⁵ Aquest procés històric va esdevenint a través de múltiples contradiccions que el sistema de mercat va experimentant entre l'oferta del suport físic material de l'objecte seleccionat per fer la funció de valor simbòlic i la seva demanda. Per exemple, si l'objecte escollit per fer la funció d'expressió del valor simbòlic de dues mercaderies fos el bronze, aleshores el valor del bronze estarà també condicionat per la quantitat de bronze existent en el mercat en un moment determinat (esgotament de mines, descobriment de noves mines,...). Tot això suposa molts inconvenients que tendeixen a "desmaterialitzar" els diners convertint-los en una noció abstracte (idea pura).

6. RESOLUCIÓ DEL PROBLEMA DE LA GÈNESI: ANTERIORITAT DE LES FUNCIONS D'UNITAT DE COMPTE I MITJÀ DE PAGAMENT SOBRE LA FUNCIO DE MITJÀ DE CANVI.

Per tal de resoldre la qüestió sobre la gènesi de la primera forma d'existència del diner (diner endogen amb les funcions d'unitat de compte i mitjà de pagament) i diner exogen (amb la funció de mitjà de canvi) ens remuntarem al Renaixement Sumeri, un període de la història de Mesopotàmia. Concretament ens centrarem amb el Regnat de Ur III, també conegut com a Tercera Dinastia d'Ur on trobem els primers indicis que ens permetran defensar que la primera forma d'existència va ser l'endògena, és a dir, són les funcions d'unitat de compte i mitjà de pagament les que van aparèixer primer.

En aquesta societat el ciutadà estava sota la paraula del Rei (d'origen diví) i de la seva collita estava obligat a donar-ne una part al poder central (en aquest cas, al rei i la família del rei). És una de les primeres civilitzacions que podem parlar d'economia, en què s'utilitzava el diner, el **diner arcaic** (diner segons el qual un ens pot fer una funció i un altre ens en pot fer una altre, les funcions, per tant, no es presenten unificades sota un sol ens).³⁶

Una de les altres obligacions que tenia el ciutadà és que davant d'una infracció o saltar-se la llei havia de donar una quantitat de la seva collita, una quantitat X de civada (per exemple), per poder eliminar la seva infracció.³⁷

Per tal de poder **saldar aquest deute** (funció de mitjà de pagament) havien de saber el pes de civada que s'havia d'entregar i aquest era mesurat amb **plata**, per tant aquesta funcionava com a **unitat de compte**, és a dir era la mesura o patró homogeni amb el que es podia expressar la quantitat necessària per saldar el deute.

³⁶ GONZÁLEZ, Joan (2009): “*Materiales para una investigación fenomenológica sobre el dinero*”, Revista Ar-bor, CSIC, nº 736, pàgines 289-302.

³⁷ Tal i com podem trobar al Codi d'Hammurabi (un dels conjunts de lleis més antics que s'han trobat) o al Codi d'Ur-Namma.

Un cop el ciutadà tenia la quantitat de civada (mesurada amb la plata) li podia entregar al rei a canvi de pagar-se la seva llibertat o l'absència de penes (per tant la civada feia la funció principal en el diner exogen de **mitjà de canvi** que li permetia fer l'intercanvi amb el rei). Però cal reparar en el fet que la plata, que acostumem a associar a la primera forma de diners, no és un objecte circulant en aquest model, i per tant no té atribuïda la funció de mitjà de canvi, que els models ortodoxes li atribuïen com a primera funció.

Per tant, amb aquesta senzilla explicació sobre la gènesi del diner, veiem que el primer que apareix és la **plata** que malgrat és un objecte físic fa les funcions de l'objecte endogen (mitjà de pagament i unitat de compte) i és després, que com a conseqüència apareix la civada (representa el futur diner físic, monedes i bitllets) fent la funció de mitjà de canvi, la principal en el diner exogen.

7. ALTERNATIVES A L'ÚS ACTUAL DELS DINERS

Durant els darrers anys, el capitalisme, sistema econòmic que funciona a base del diner, ha estat molt criticat. Com a conseqüència d'aquest fet, han sorgit organitzacions i sistemes alternatius a l'ús del diner. Dins de les possibles escapatòries del sistema capitalista n'hi ha dues que podríem dir que són les que més han triomfat. Per una banda són els **bancs del temps** i per altra banda trobem les organitzacions amb **intercanvi de valors d'ús**, de manera independent a la unitat de compte, inspirat en el sistema del troc. Ambdós sistemes plantegen i potencien aquest ús d'intercanvis per solucionar els problemes que presenta l'economia de mercat, presentant economies complementàries o mercats alternatius. Actualment, tots dos sistemes es veuen molt beneficiats amb l'evolució de les tecnologies, donant una empenta als projecte i aconseguint més visió de futur.

7.1 El banc del temps:

Un **banc del temps** és un sistema d'intercanvi de serveis per temps. És un projecte de millora de la convivència entre les persones que viuen o treballen en un mateix indret, a través de l'intercanvi del seu temps. Per tant el mitjà d'intercanvi no és el diner (queda totalment prohibit l'ús d'aquest) sinó una mesura de temps, per exemple les hores. La base d'aquest sistema és l'intercanvi de serveis per serveis o de favors per favors i el punt fort del sistema és el foment de les relacions socials i la igualtat entre els diferents sectors econòmics de la societat.

Aquest tipus de relacions funciona completament igual que el sistema econòmic capitalista però se substitueix el diner per temps. És a dir, seguiran existint els conceptes de dèficit, "benefici", deute, etc., conceptes amb la mateixa idea principal però amb una aplicació diferent. Per tal d'ajudar a la comprensió posarem un exemple pràctic.

En la hipotètica situació de que nosaltres participéssim en un banc del temps, en primer lloc hauríem d'ofertir un servei i publicar una mancança. Per exemple se m'ha trencat un pom de la porta de casa, per tant necessitaria una persona capaç de poder-me'l arreglar i jo a canvi puc oferir feines de modista, ja que tinc l'habilitat de la costura. Gràcies al banc del temps, que em facilita la transmissió d'aquesta informació a tots els participants d'aquesta agrupació del meu barri, obtinc una resposta: un fuster s'ha ofert a arreglar-me la maneta i es dóna la casualitat de que necessita fer-se la vora de dos pantalons i arreglar una cremallera. Així doncs, podríem fer aquest intercanvi. En aquest cas de serveis o favors. Seguirem parlant, igual que en el sistema de troc o barata, d'un intercanvi directe. Però què passa quan el fuster no necessita arreglar-se pantalons? Es farà un intercanvi indirecte, és a dir el fuster m'arreglarà el pom de la porta, i obtindrà un xec amb un benefici d'una hora (és a dir, tindrà l'opció de gastar-se una hora amb el servei que ell desitgi) i jo tindrè dèficit d'una hora (ja que el fuster ha estat una hora arreglant-me la porta i jo no he ofert res). Per saldar el meu "deute" hauré d'esperar a que algú dels participants del Banc del Temps que jo participo, els hi sorgeixi una necessitat en temes de modista i així hauré saldat el deute, tindrè un "benefici nul" (no tinc ni hores a deure ni de benefici).

Per tant, un Banc del Temps vol promoure intercanvis per a tasques d'atenció a persones, donant oportunitats perquè la gent es conegui i confiï en els altres per tal de resoldre necessitats de la vida diària. El banc dels temps va ser un dels primers bancs a funcionar sense diners. En aquests tipus de bancs únicament es pot dipositar temps, que es retira en el moment d'ésser utilitzat.

7.2 Intercanvi de valors d'ús

Per altra banda trobem els sistemes d'intercanvi de mercaderia sense ús del diner. Es basa en l'exposició de manera física de les teves mercaderies que seran desig d'altres persones, propietàries d'altres mercaderies que poden ser el teu desig. Si aquest intercanvi de desitjos es produeix es podrà efectuar el canvi físic de mercaderies. Aquest sistema és fàcil d'associar amb el sistema de troc o barata, però en el fons estariem cometent un greu error. El fonament del sistema de barata és l'equivalència del valor de la mercaderia i la principal característica del sistema alternatiu és que el valor **no** té cap importància. Només es posa incís en les necessitats d'un individu i les de l'altre. Posarem un exemple pràctic per tal d'entendre millor la funcionalitat d'aquest tipus de sistema.

Posem el cas que ofereixo una calculadora científica ja que he acabat la meua etapa escolar i ja no la necessitaré més, és a dir l'ús que jo li donaré a partir d'ara a aquesta calculadora és nul. Per altra banda, hi ha una noia que té un estoig de roba que ja no li fa servei. Donades aquestes condicions, imaginem que jo necessito un estoig, és a dir li donaria molt d'ús, i la noia que té l'estoig necessita la calculadora científica per a poder realitzar la feina de l'escola. Donada la situació si mirem el valor que tenen aquestes mercaderies en un sistema capitalista veuríem que és desigual. Però en un sistema d'intercanvi de mercaderies el valor econòmic no importa, el que es valora és el **valor d'ús** que l'altre persona li donarà, és a dir, si la noia ha d'utilitzar la calculadora que jo no li donava servei i el seu estoig m'ha d'anar bé es podrà efectuar l'intercanvi.

Per tant, en aquest sistema no es valorarà el fet de que jo hi he "perdut" econòmicament, i ella ha "guanyat", s'ha de veure com que en el fons totes dues hem guanyat perquè hem aconseguit efectuar un intercanvi que ens satisfà les nostres necessitats.

Per tant, per tal de realitzar intercanvis en aquest tipus de sistema és **imprescindible** que es doni la **doble coincidència de desitjos** ja que no hi ha possibilitat de transformar aquest intercanvi directe. Així doncs, el punt negatiu d'aquest sistema és que no hi ha "solució" a l'absència de la doble coincidència de desitjos, és a dir, no hi ha intercanvi indirecte. L'única solució que presenta és que una de les dues persones adquireixi un producte, que malgrat no utilitzarà, el podrà tenir com a un producte amb possibilitat d'intercanvi amb una tercera persona. És a dir, si la noia vol la calculadora però jo no vull l'estoig, puc acceptar l'estoig igual, i esperar que surti una tercera persona, per exemple un noi que ofereix un gerro de vidre per posar-hi flors, que és desig meu i que jo tingui alguna altre mercaderia que sigui del seu desig i realitzar l'intercanvi.

Per tant, aquest concepte que utilitzàvem de sistema d'intercanvi de mercaderies és erroni ja que conceptualment fa referència al sistema del troc. És per això que necessitem un nou terme que defineixi aquest sistema: **intercanvi de valors d'ús**.

PART PRÀCTICA

8. APLICACIONES REALES A USOS ALTERNATIVOS AL DINERO

L'objectiu de la part pràctica del nostre treball és buscar dos casos en què s'apliquin les alternatives a l'ús del diner actual, és a dir, intentarem buscar un cas d'economia del troc i un altre del banc del temps.

Per facilitar-nos la feina d'obtenció d'informació intentarem cercar organitzacions o associacions properes a Barcelona, així en podrem fer visites i conèixer la filosofia d'aquestes.

8.1 Banc del Temps de Gràcia

Orígens i actualitat:

El Banc del Temps de Gràcia va néixer al 2004, un moment en què ja hi començava haver-hi altres bancs del temps a Barcelona i es veia una idea amb futur. Un grup de voluntaris es va unir per tirar endavant el projecte i va acabar fundant un banc considerat com a un dels màxims referents actuals dins d'Espanya amb més de 300 usuaris. Capdavanter en la seva tasca, ha portat la seva experiència més enllà de les fronteres del nostre país, participant a intercanvis amb altres Bancs del Temps europeus.

El Banc del Temps de Gràcia³⁸ es va iniciar abans de la crisi amb l'objectiu, ara no vigent, de conciliar la vida familiar, social i laboral de la dona (era una de les necessitats de la societat del moment). És per això que actualment el perfil que més hi abunda són associades entre els 50 i 60 anys d'edat. Actualment aquesta organització és tirada endavant per alguns dels tres-cents associats que de forma voluntària s'encarreguen de la gestió d'aquest. De fet, una de les principals

³⁸ Tota la informació que llegireu a continuació sobre el Banc del Temps de Gràcia està extreta de l'entrevista que hem realitzat a Sergi Alonso Nicolás, Col·laborador de la gestió del Banc del Temps de Gràcia i President de l'Associació pel desenvolupament dels Bancs del Temps. Trobem l'entrevista en format escrit als annexos del treball (pàgina 60).

dificultats que presenta el sistema és, normalment, la constància en l'equip de gestió ja que si hi ha una baixa, com que ja són pocs, és molt notada i atura el ritme d'evolució.

Mètode de funcionament:

La unitat d'intercanvi en el Banc del Temps és l'**hora**, independentment del servei que s'ofereixi o que es rebi. En aquest Banc, el temps és la riquesa principal, i per tant, l'única **unitat de valor**.

Cada persona adscrita al Banc del Temps de Gràcia disposa d'un talonari de temps, que utilitzarà en cada moment que usi el seu temps a favor d'una altra persona, i informarà mensualment a la secretaria del Banc del seu temps utilitzat i rebut.

Cada sis mesos la secretaria fa una revisió global dels moviments de cada compte corrent (és a dir mira els saldos d'hores de cada usuari), i avisa a les persones que es troben en una situació de desequilibri del temps. En principi no es podrà acumular una diferència superior a 20 hores, entre el temps que es dona i el que es rep.

Així mateix, una persona que no hagi utilitzat els seus crèdits de recepció de temps pot transferir-los voluntàriament a un altre membre del Banc del Temps.

Els objectius:

1. Fomentar les relacions entre persones creant un nivell d'igualtat entre totes elles.
2. Recuperar el sentit de barri i formar part de petites comunitats dins d'una gran ciutat com Barcelona.
3. Fomentar l'ús del banc del temps com a organisme potencial i oferir opcions diferents a la "via oficial" (entesa com al sistema capitalista).
4. Pretén millorar la qualitat de vida de les persones.

5. Crear un lloc on s'hi troba gent en qui poder confiar i intercanviar serveis.

Què es pot intercanviar?

A títol d'exemple es poden intercanviar els següents serveis:

- Acompanyar nens i nenes a l'escola o a d'altres activitats.
- Acompanyar persones grans al metge.
- Llegir llibres a persones grans.
- Passar treballs a l'ordinador.
- Ajudar a fer els deures.
- Fer la compra a persones grans o malaltes.
- Fer petites tasques domèstiques.
- Cuidar animals domèstics i plantes.
- Passejar, acompanyar al cinema, teatre, etc.
- Petites reparacions domèstiques.
- Aprendre informàtica.
- Aprendre idiomes.

A banda d'aquests exemples, l'intercanvi és obert a qualsevol possibilitat d'alguna possible demanda.

La seva filosofia:

El Banc del Temps de Gràcia no es considera una competència a la "via oficial", intenten no comparar la moneda-hora amb els euros ja que pensen que no és convertible. No són ni volen ser una competència a l'economia formal, tan sols volen ser considerats com una possible solució a alguns problemes de la societat actual. Descriuen els diners, en el sistema capitalista, com una eina que hem creat els humans per facilitar-nos els intercanvis i en el cas dels bancs del temps l'eina que

s'usa són hores. El diner és una moneda universal que està recolzada pels països, els bancs centrals, etc., que fan que ens transmeti seguretat a l'hora d'utilitzar-la. Però la moneda en si no és el problema. El problema el trobem en els valors o principis que s'apliquen a aquella moneda-diner i les conseqüències que desprèn: genera una competència constant que no és gens sana, creen un esperit de voler sempre créixer (econòmicament parlant), un esperit considerat com a negatiu.

En el fons, veuen el sistema capitalista com un joc, un joc on tothom vol guanyar i ser els primers "en el marcador" (ser els que més diners posseeixen) però és evident que en el joc sempre hi haurà algú que perdrà i arribat aquest punt és on el Banc del Temps fonamenta una societat on tothom guanyi, on no hi hagi riqueses materials ni classes socials i tothom estigui en igualtat d'oportunitats. En els sistemes habituals mai hi ha un límit de possessions i és per això que el Banc del Temps ha creat un màxim de 20 hores acumulades, per tal de reduir les desigualtats al màxim i amb l'opció de fer donacions.

Alhora al Banc del Temps es considera una organització de cohesió de grup. Vol potenciar la necessitat d'establir relacions entre la gent d'un barri o d'una localitat amb l'objectiu d'acabar creant un grup. És a dir, cadascú té el seu entorn, les seves amistats i la seva família, i l'objectiu del banc del temps és acabar creant un tercer grup que també formi part del teu entorn i que els associats sentin que poden demanar i oferir servis sense pensar en la remuneració econòmica, com si fos el grup d'amistats o família. Per tal de facilitar i formalitzar aquests intercanvis hi ha els bancs del temps, que alhora s'encarreguen de fer un sistema just.

El Banc del Temps de Gràcia es presenta com a un sistema dependent, és a dir, no es podria aplicar de forma única i exclusiva, no seria viable eliminar la moneda i viure amb la filosofia d'un Banc del Temps. Per exemple, en un sistema de Banc del Temps, objectes amb un procés llarg de creació, posem pel cas un cotxe, haurien de

passar per moltes mans per acabar sent elaborat (l'elaboració del motor, la tapisseria, els vidres, la pintura,...). El fet de passar per a moltes mans dificultaria el càlcul exacte en hores i per tant per poder adquirir un cotxe estaries en “deute d'hores” durant molt temps. És per això que des d'un principi reconeixen que només funcionaria com a complementari del sistema capitalista, actualment aplicat. Malgrat això, volen ser una inspiració per a una economia del futur demostrant que pot funcionar i que la llei de la oferta i la demanda no és sempre la millor, al banc del temps no donen més valor a allò que hi ha més demanda i menys a allò que n'hi ha menys, simplement es valora en l'ajuda que pot fer el servei.

Des del seu punt de vista canviar les mentalitats de la societat és possible incidint en l'educació. No podem partir de la base de quants diners guanyarem per triar allò que agrada estudiar, no podem veure la vida com a un repte que te l'has de guanyar, sinó aprofitar-la per a gaudir-la.

Les reunions del Banc del Temps de Gràcia.

L'últim dimarts de cada mes es reuneixen a una sala, que actualment la trobem als Lluïsos de Gràcia. Hi assisteixen els membres de l'organització, i també associats, i tots els participants del banc del temps de Gràcia que puguin. Aquestes reunions però, estan obertes a tothom i encara que no siguis associat al Banc del Temps de Gràcia hi pots assistir i participar.

Fig 6. Reunió mensual³⁹ del Banc del Temps.

En primer lloc es fa una presentació dels temes que es tractaran, anomenen actualitats, etc. En segon lloc s'exposen tots els temes citats en la presentació per part de l'organització i en tercer, últim i més important hi ha un torn de paraula obert per tal de que cada associat pugui aportar la seva opinió, es puguin buscar solucions a problemes amb el consentiment de tots, etc. Alhora, és també el moment en què els associats exposen la seva situació i demanen serveis o n'ofereixen en cas d'estar en hores negatives. Les conclusions que s'han arribat a cada reunió són publicades a la web del Banc del Temps de Gràcia, per tal de que tots aquells participants que no han pogut assistir a la reunió se'n assabentin de les novetats i/o nous projectes.

³⁹ Reunió que es va realitzar l'últim dimarts del setembre del 2014, dia 30, als edificis "Lluïsos de Gràcia".

Sistemes que funcionin amb l'intercanvi de mercaderies són difícils de trobar, ja que n'hi ha poques i el grau de funcionalitat és baix. Tot i així tenim la sort de trobar al barri de Gràcia de Barcelona una organització amb aquesta mentalitat.

8.2 XAINGRA

Xaingra és una organització basada en aquest tipus d'intercanvi.⁴⁰

Orígens i actualitat:

Xaingra neix quan al juny del 2003 un grup de persones de l'Ateneu Rosa de Foc decideixen fer un Mercat d'Intercanvi a la Vila de Gràcia. Va resultar ser un èxit de participació i de seguida s'acorda repetir-ho amb regularitat. A partir d'aquest moment neix una xarxa d'intercanvis estables al barri de Gràcia on es poden trobar coneixements, serveis i sobretot objectes (entesos com a mercaderies).

És així, doncs, com neix Xaingra (XARxa d'INtercanvi de GRàcia), on els intercanvis es produeixen sense diners com a alternativa al sistema econòmic habitual i amb un esperit de transformació social.

Durant l'arrencada del projecte l'organització va anar creixent però en els darrers anys ha patit un estancament, o inclús retrocés, pel que fa a la participació. Val a dir, que als inicis aquest era l'únic mercat que podíem trobar (a banda del de Mieres a Girona, primer mercat d'intercanvi que hi va haver a Espanya) i per tant la major part dels participants es trobaven allà. Actualment com que molts barris ja tenen la seva pròpia xarxa els ciutadans estan més repartits.

⁴⁰ Tota la informació que llegireu a continuació sobre XINGRA està extreta de l'entrevista que vam realitzar al Manel, coordinador de la gestió de XAINGRA. Trobem l'entrevista en format escrit als annexos del treball (a partir de la pàgina 65).

A més a més, cal dir que si no hi ha nous participants en aquests mercats d'intercanvi l'organització no pot créixer, sinó que disminueix, perquè un cop has intercanviat totes les mercaderies possibles ja no te'n queden degut a la filosofia de no consumir.

La seva filosofia:

Creu en la necessitat de construir entre tots models alternatius i opcions que minimitzin el poder del diner ja que aquest ens classifica i ens esclavitzava. Les societats capitalistes es basen en el consum massiu de mercaderies, que a banda de l'explotació exagerada del medi que ocasiona sense pensar en el futur de les pròximes generacions, provoca un abús dels diners. Creuen que quan la societat pensa en els diners només pensa en allò, en canvi quan deixem de parlar de diners ens obrim a pensar en els valors, en els sentiments, en la forma de ser, etc. Sovint la societat oblida els valors de la solidaritat, en els de compartir degut a que només pensa en els seus diners. Des de Xaingra es vol canviar aquesta mentalitat, que sembla ja incorporada en la vida dels humans, des de la consciència tant social com individual, hem de canviar la nostra consciència pensant en el bé comú i no en el bé individual. Volen demostrar que tenir diners no vol dir tenir èxit (ja que sovint són conceptes associats en el subconscient de les mentalitats) i que l'èxit està obert a moltes coses no relacionades amb l'economia.

Xaingra reivindica que l'economia ha d'estar al servei de les persones i no les persones al servei d'aquesta. Opinen que els sistemes comunistes o socialistes no han triomfat perquè estan basats en la solidaritat i en el compartir i en canvi el capitalisme en l'ambició, la qual cosa tots els humans tenim aquest punt d'ambiciositat que automàticament ens porta a voler aconseguir més. El capitalisme no és l'únic model vàlid.

Una de les frases amb què la organització s'identifica és: “era tan pobre que només tenia diners”. Amb aquesta dita l'organització vol fer veure que tenir diners equival a no tenir res, ser pobre no és no tenir diners. Consideren la riquesa un adjectiu referent als valors, als pensaments, de tal manera que no és una riquesa quantificable físicament.

Els efectes que tindria el fet d'aplicar aquest tipus d'economia, segons la visió de Xaingra, és en una societat més feliç. En aquest tipus d'intercanvi és primordial la confiança amb els altres i la confiança ens porta a la pèrdua de por, l'antònim d'aquesta. La confiança està basada en l'amor, i és el que ens dona felicitat i estabilitat i la por està basada en la desconfiança i l'odi. Per tant, en un sistema on confies en tothom, és un sistema que promou la felicitat.

Els objectius:

1. Construir una alternativa actual al consumisme desmesurat i insostenible.
2. Potenciar les relacions humanes entre veïns i veïnes.
3. Educar valors com compartir, la gratitud, la gratuïtat i la col·lectivitat.
4. Difondre la iniciativa per poder estendre's i crear una xarxa.

Mètode de funcionament:

Gràcies a la col·laboració de tots els ciutadans i ciutadanes que formen la xarxa i creuen en el projecte l'organització Xaingra pot tirar endavant. S'organitzen en assemblea per preparar els mercats, es reparteixen les feines com pot ser la difusió per la xarxa, penjar cartells enunciatius, gestió dels llistats d'intercanvis entre altres. D'aquesta manera també és com van sorgint les noves propostes, les diferents opinions, etc.

Malgrat que a la majoria de xarxes la principal dificultat és la participació de la

ciutadania, en el cas de Xaingra la trobem en l'organització (com d'altres associacions) perquè sovint els ciutadans ajuden al muntatge i desmuntatge dels actes, participen en les activitats, etc. Però se'n desenten de l'organització que és l'òrgan que fa tirar endavant el projecte. Xaingra, compta amb dues associacions que els ajuden molt en el seu desenvolupament. Una d'elles és el Banc Expropiat que els deixen un local per a reunir-se i l'altre és l'Ateneu Rosa de Foc que els hi facilita el material per als actes (taules, cadires, cavallets,...).

De forma diària aquesta organització es manté gràcies al internet. A través la xarxa s'efectuen els intercanvis de mercaderies, principalment. Cada participant té una llista de les coses que ofereix i les pot intercanviar amb aquell que vulgui. Hi ha espais per a expressar els desitjos per tal que tothom se'n assabenti de les demandes que hi ha.

Els mercats d'Intercanvi:

Efectuen mercats de forma trimestral, coincidint amb el canvi d'estació climàtica. Normalment es troben el diumenge a la Plaça Virreina de Gràcia (altres vegades a la Plaça Diamant). Només cal portar tot allò que és desitjat de ser intercanviat i els instruments com la taula i els cavallets (normalment sorgeixen organitzacions que ho ofereixen de forma voluntària com és el cas de l'Ateneu Rosa del Foc).

Aquest tipus de mercat està obert a tots els ciutadans que vulguin ajudar al canvi social mitjançant l'intercanvi. L'única premissa essencial per poder-hi participar és no utilitzar el diner, tota la resta és permès. S'hi s'aplica correctament la filosofia d'aquest projecte, no s'ha de tenir en compte el valor econòmic de les mercaderies que s'estan intercanviant. El pes en determinar si l'intercanvi s'efectuarà rau en el valor que li donarà el nou amo. És a dir, si aquella persona desitja molt la mercaderia de la meua propietat i, el més important, li donarà més ús que jo, aquell intercanvi

s'ha d'efectuar, encara que la mercaderia que ell m'ofereixi no tingui el mateix valor econòmic.

Fig 7. Mercat d'Intercanvi⁴¹ a la Plaça del diamant, Barcelona.

⁴¹ Mercat d'Intercanvi organitzat per Xaingra. Es va celebrar el 28 de setembre de 2014, en finalitzar l'estació d'estiu i començar la tardor. Es va acompanyar el mercat amb actes musicals i un dinar col·lectiu.

9. CONCLUSIONS

Per elaborar les conclusions d'aquesta monografia, partirem de les hipòtesis exposades al principi, a la introducció, on les refutarem o verificarem amb l'ajuda dels conceptes explicats al llarg del treball.

En primer lloc, la hipòtesi en què afirmàvem que la manera d'entendre els diners ens ha acabat aportant una crisi de valors en què es potencien els valors individuals per sobre dels col·lectius queda demostrada a l'explicació del diner exogen i endogen. Abans però recordarem la hipòtesi textualment:

“L'evolució en la manera d'entendre els diners en la història del present econòmic ens ha aportat a la nostra societat una crisi de valors, potenciant els valors individuals per sobre dels col·lectius.”

Recordem que el diner exogen és aquell que és introduït des de fora de les relacions econòmiques per tal de resoldre el conflicte de l'absència de la doble coincidència de desitjos,⁴² on se'ns plantejava el problema entre el subjecte A i el subjecte B. Per tant, en aquest moment en què s'introdueix el diner-mercaderia estem resolent un problema de caire individual, és a dir, no estem pensant en la col·lectivitat de la comunitat sinó en relacions particulars entre individus determinats. El diner exogen sembla funcionar com un objecte absolutament autònom i independent de les operacions econòmiques que s'estan duent a terme. Hi ha dos mercaderies, dos individus i un conjunt de lleis que funcionen de manera mecànica i independentment d'acords socials (generats a través d'actes de parla).

Cal esmentar que els protagonistes dels intercanvis socials de mercaderies en un sistema capitalista són sempre agents individuals, consumidors, és per això que la hipòtesi queda demostrada. Així doncs podem afirmar que en la societat hi ha una

⁴² Els conceptes de diner exogen i la doble coincidència de desitjos es troben explicats de la pàgina 27 a la 30.

crisi de valors perquè es potencia l'individu per sobre de la comunitat, vist des del punt de vista del diner exogen, on els individus van al mercat a vendre i a comprar productes amb qualsevol altre individu, només amb l'objectiu d'aconseguir allò que ells desitgen.

Però si ens hi fixem, també podem justificar la nostra hipòtesi a partir del diner endogen.

Si ens fixem amb el diner endogen, recordem que és aquell diner creat des de dins del propi sistema i amb una visió de la societat en comú.⁴³ És a dir, és creat per una relació social (es concedeixen préstecs des de l'estat, els bancs) a partir dels actes de parla.⁴⁴ Per tant, és gràcies al llenguatge que hem creat una nova situació. Però és necessària la participació dels altres per crear aquesta situació, és a dir no puc crear aquest nou concepte sense arribar a un acord amb un tercer. I tal i com es reflecteix en el treball a partir d'aquest acord un altre subjecte podrà establir un altre acord amb el banquer, (...).

Però llavors és que estem refutant la hipòtesi? No, malauradament aquesta part de la gènesi institucional i comunitària als diners endògens és completament invisible a la nostra societat. És a dir no ens adonem que els diners són objectes col·lectius, tendim a interpretar-los sempre de forma exògena, com a objectes independents de qualsevol tipus d'acord social, de tal manera que els veiem com a una cosa de la nostra propietat. La col·lectivitat no arriba a interioritzar que els diners són un objecte públic i aquest fet ens verifica altre vegada la hipòtesi en què a la societat hi ha un predomini d'aquest sentit individualista en què no sap apreciar els diners com a una cosa de tots, sinó que només els sap veure com a una possessió amb la funció de dipòsit de riquesa. És doncs quan podem afirmar que la nostra societat no arriba a conèixer amb totalitat les funcions del diner, si més no, prioritza la funció del diner

⁴³ El diner endogen és explicat a la pàgina 19.

⁴⁴ Aquest concepte és explicat a la pàgina 24.

com a dipòsit de riquesa, quan en el fons aquesta funció hauria de ser la menys rellevant per aconseguir evitar aquesta crisi de valors.

Malgrat tot, la nostra manera de pensar ens prioritza la concepció exògena per davant de l'endògena, de tal manera que malgrat la gènesi dels diners endògens és social, és a dir estan creats sobre la intencionalitat col·lectiva aquesta queda en segon pla, pràcticament mai recordada.

A la nostra societat l'Estat és qui crea el diner en efectiu, per tan el diner exogen, i els bancs qui emeten els préstecs, és a dir del diner endogen.

L'Estat és l'entitat pública i política encarregada de vetllar de la justícia social i els equilibris polítics i al mateix temps és la institució que crea els diners que més s'ajusten a la comprensió individualista de la realitat dels intercanvis (exogen-efectiu). Paradoxalment, els bancs, institucions privades i amb ànim de lucre particular són les institucions a través de les quals la societat crea el diner endogen com a actes socials. Per tant, hi ha concordança del pensament de la societat amb la de l'Estat, és a dir, es fixa amb el poder central abans que les institucions privades, i el mateix passa amb les formes de diner, prioritza primer el diner exogen per sobre de l'endogen.

En segon lloc, defensàvem el diner com a objecte social on no pot existir independentment de la col·lectivitat de consciències que la creat. És moment de recordar la segona hipòtesi:

“El diner és un objecte social (contractes, banderes,...). És a dir, no és un objecte que existeix independentment de la col·lectivitat de consciències que el crea i es sosté en el seu viure quotidià a través del temps.”

La primera part d'aquesta hipòtesi: "el diner és un objecte social" queda completament verificada amb la teoria dels actes de parla⁴⁵ ja que l'home ha creat els diners amb acords o pactes socials mitjançant la paraula (el llenguatge). Aquests acords es caracteritzen per ser proposicions realitzatives, aquelles que fan referència als objectes creats a través de la intencionalitat col·lectiva on la seva importància no rau en les seves característiques físiques sinó en la idea que se li atribueix. Per tant, recordant la teoria del les emissions realitzatives veiem que els objectes als quals fan referència s'anomenen objectes socials. Queda molt ben exemplificat en el diner entès de forma endògena, però no caiguem en l'error de no concebre el diner exogen (les monedes i els bitllets) com a objecte social. Malgrat amb el diner exogen no estem creant cap objecte en què s'arribi a un acord i funcioni simplement com a facilitador a la situació de l'intercanvi (tinc els diners, trio la mercaderia, dono els intercanvi per mercaderies o béns, hem de tenir present que aquell objecte no és important per les seves qualitats físiques, la importància d'aquest rau en les seves funcions, és a dir en la idea. Aquesta idea doncs, és creada a partir de la col·lectivitat, ja que hem arribat a un acord on se li estipula aquesta sèrie de funcions. Malgrat tot, la societat tendeix a cosificar les monedes i els bitllets i malgrat són objectes físics, són objectes socials que no tindrien cap sentit si no existís una col·lectivitat de consciències on ens posem d'acord a atribuir unes funcions concretes a un objecte determinat.

Per entendre-ho de forma clara, el bitllet de 5 euros, físicament no té unes propietats i està compost de tal manera que tingui el valor de cinc euros, sinó que la societat li atribueix el valor de cinc euros. És més, podríem arribar a l'acord de que un full blanc de 5 cm per 5 cm tingués el valor de 5 euros de tal manera que seria gràcies a

⁴⁵ Teoria que s'explica a la pàgina 24.

aquest acord que hem estipulat tots de forma col·lectiva que aquell tros de paper seria la representació de la idea del valor dels 5 euros.

A continuació verificarem la tercera i última hipòtesi. A continuació la recordarem:

“L'establiment possible d'un sistema econòmic alternatiu al capitalista presentarà moltes dificultats si segueix mantenint-se en la vocació de defensar un sistema mètric (mesurable, matemàtic, quantitatiu,...) objectiu del valor.”

Després de realitzar l'estudi de dos sistemes alternatius la hipòtesi queda completament verificada.

Tant Xaingra com el Banc del Temps de Gràcies són sistemes comunitaristes⁴⁶ on busquen un sistema no individualista. És a dir, en tots els seus intercanvis són presos arribant a la decisió final amb més d'un factor influent, és a dir, en un sistema capitalista la decisió rau en si el jo el vull o no el vull, en un sistema comunitarista a banda d'això també es tenen en compte altres factors com la influència en tercers, en la utilitat que li donaré, si és estrictament necessari comprar-lo nou o puc trobar altres vies per reaprofitar, etc. Però per poder arribar a aquests tipus de societats és evident que necessitem entendre el concepte del diner a la perfecció cosa que, tal i com hem demostrat a hipòtesis anteriors, ara per ara no ho hem aconseguit. No veiem el diner com un objecte social, sinó com a una possessió, és el resultat d'una cosa que m'he guanyat individualment.

El que hem pogut observar als sistemes alternatius de la societat capitalista és que és impossible entendre el concepte amb un objectiu del valor mètric. És a dir, el podem arribar entendre com a objecte social però ja no té les funcions, per exemple en el banc del temps la nova forma de diner és el temps, on no hi ha per exemple la funció de dipòsit de riquesa. Per altra banda Xaingra, la funció que manca és unitat de

⁴⁶ El sistema comunitarista, no confondre amb comunista, segueix la teoria on la comunitat és prèvia a l'individu.

compte, és a dir la materialització/quantificació no existeix ja que se li atribueix aquest valor d'ús on no hi ha equivalències entre mercaderies pel valor econòmic (el valor de cost o el preu de mercat) sinó que es valora segons si un subjecte l'utilitzarà tant com l'ús que jo li donaré a la mercaderia en qüestió. En aquest sistema alternatiu no hi ha un benefici o una pèrdua, l'objectiu és que tothom hi surti guanyant en relació a la seva utilitat, ningú pensa en guanyar o tenir més que l'altre.

En definitiva el gran problema que té la nostra societat és la desconexió del sentit complet del concepte del diner i és aquesta ignorància la que ens porta a actuar de forma individualista, inconscientment la majoria de les vegades. De tal manera que poc a poc anem construint un món on cada vegada són més prescindibles els lligams humans, on ens aferrem a allò físic i material. És doncs que arribarem a un punt on tot allò que tingui un problema es podrà solucionar amb diners de tal manera que no es necessitarà demanar ajuda per res?

Aquest treball està introduït amb la famosa dita d'Oscar Wilde: *"When I was young I thought that Money was the most important thing in life; now that I am old I know that it is."* i és així com l'acabarem, justificant la certesa d'aquesta. Oscar Wilde començava la frase amb un prejudici d'infància (amb la metàfora de la innocència de la vida i la inexperiència) on realment es pensava que els diners eren el més important (normalment quan s'és petit s'associen els diners al poder, a la fama, a la bona vida, i en el fons s'acaba associant que els diner és el més important de tot) i el que hom espera en acabar la frase (*"now that I am old"*, i ara que sóc gran) és que digui que no ho són. Probablement, Oscar Wilde és un dels pocs que se n'ha adonat que els diners no són el més important a la vida d'una persona, però malauradament els diners són considerats el més important a la nostra societat.

ANNEX

ENTREVISTA AMB XAINGRA.

- *Com es manté el sistema de troc i quines són les principals dificultats?*

La dificultat més gran que té és la participació perquè al final som quatre els que ho organitzem i no som tanta gent. La gent sí que ve molt a canviar mercaderies però després se'n desentén de l'organització. No s'implica en quan al muntatge i desmuntatge del mercat, a parar les taules, etc. Nosaltres tenim la sort que tenim dos ajudes, una que és el Banc Desapropiat –una organització que ens deixa el local per reunir-nos- i l'altre que és l'Ateneu Rosa de Foc que ens deixa el material: les taules, cadires, etc. Per tant, tenint en compte que aquests dos temes d'infraestructures estan bastant ben coberts –normalment és la principal dificultat de tots els bancs- la nostra preocupació com a organització en si és poca, només queda pendent el tema de la involucració de la gent. Malgrat això, Xaingra -que és la xarxa que organitza això aquí, a Gràcia- té dos sistemes que ajuden el desenvolupament:

- a través d'internet que tens una llista i pots intercanviar coses on tu publiques el que t'agradaria adquirir i el que pots oferir. D'aquesta manera s'intercanvien tant coses com servies.
- l'exposició física, és a dir el mercat, que fem cada quatre mesos.

- *En els darrers anys tu notes que els participants han anat a més?*

En quant a participants jo diria que no, al contrari, que ha disminuït. En principi la valoració que fem nosaltres és que quan va començar aquest mercat, fa més de deu anys, no n'hi havia tants, el de Mieres –a Girona- i poca cosa més. Per tant molta gent de Barcelona venia aquí. Ara com que molts barris tenen el seu propi mercat fa que no vinguin aquí. Per altra banda, cal tenir en compte que aquest sistema està pensat per a gent que no són grans consumidors. Llavors arriba un moment que ja no tens coses per intercanviar. Totes les coses que no et feien servei ja t'has després

d'elles i per tant, en mica en mica et quedes sense mercaderies. Fins hi tot fa uns anys semblava que les coses que hi havien eren millors, de millor qualitat, en més quantitat etc. Jo mateix em noto que la primera vegada que vaig venir al mercat tenia moltes coses i molt "xules", però llavors què passa? Que jo no n'he tornat a comprar de noves, perquè la mentalitat és aquesta, no consumir, per tant arriba un moment que m'he quedat sense coses a intercanviar. Penso que aquesta pot ser una de les principals raons.

- *Creus que la crisi econòmica del moment influencia a aquest tipus de sistemes en general?*

Jo crec que aquest sistema ha fet que la gent no hagués utilitzat això com a recurs – entenent recurs com a via d'escapatori- i ara ho fa. Senzillament és millor perquè pots obtenir coses. Potser ha canviat una miqueta la gent que ve, abans potser era gent més ideològica ara és més per necessitat de subsistència.

- *Com creus que es veuria afectat el capitalisme si tots apliquéssim aquest "nou sistema econòmic"?*

En primer lloc el consum de molts productes es veuria molt afectat. Tenim un sistema econòmic que està basat en el consum massiu que automàticament quedaria aturat. Si el consum deixa de ser tant massiu hauria d'haver-hi un tipus de reorganització, això suposo que és evident, quedarien tots els estocs plens.

- *Vostè creu que podria arribar a desaparèixer el diner?*

És complicat, perquè depèn massa de la mentalitat de la gent. La meua manera de pensar em diu que depèn de la consciència. Si tens una consciència tant social com

humana, és a dir, que creus que hi ha coses que són més importants el diner podria arribar a desaparèixer, i tant de bo!

- *I també pensant en el medi ambient, no?*

Si, al final va tot lligat. La societat de consum es basa en una explotació del medi molt exagerada i sense pensar en generacions futures que es veuran greument afectades.

- *Vostè creu que el capitalisme ha canviat la manera de veure les coses? Ens ha canviat la mentalitat de la gent?*

Si. La solidaritat, l'enveja, ... avui en dia tothom creu que algú té èxit si té diners, i l'èxit no és tenir diners. Hi ha aquella dita de "era tant pobre que només tenia diners" que ens exemplifica clarament el cas. Realment hi ha valors molt més importants, i per mi el de la solidaritat potser és el que més, el de compartir, el de despendre't de coses -ja no només desinteressadament fins i tot interessadament- que no et fan servei, ... Són productes que tu ja no necessites i que a algú altre poden ser útils. No té sentit que allò es llenci si se li pot donar una segona vida.

- *I perquè creus que no es pot aplicar aquest tipus de sistema de forma mundial? Perquè no triomfa?*

El comunisme o els sistemes socialistes han fracassat perquè estaven basats en la solidaritat. Mentre que el capitalisme està basat en l'ambició, i per desgràcia és el que de moment triomfa. Jo espero que algun dia canvi però per això, necessitem un canvi de consciència de la persona, de que algun dia arribem a pensar més amb el bé comú que no pas amb el bé individual.

- *Com està la idea respecte Espanya o Catalunya?*

Com a mínim respecte Espanya està bastant avançat. A Mieres, a Girona, va ser el primer. Malgrat tot sé que cada cop se'n fan més, però el que normalment es fa són mercats de segona mà d'intercanvi i és una mica diferent perquè en aquest mercat de segona mà hi ha intercanvi però amb un rerefons econòmic. Però bé, per mi ja és un pas, el fet de valorar altres coses i que d'alguna manera allargues la vida dels productes. Quan només parles de diners només parles d'allò, quan deixes de parlar de diners parles de valors, ja consideres unes altres coses, consideres si a tu et fa més servei o no, si a mi no me'n fa, ... penses en unes altres coses per donar valor o no que directament toquen aquest altre aspecte de la personalitat de la gent.

- *Quina relació hi ha de la confiança amb aquest sistema?*

Hi ha una relació molt directe i molt important perquè tornem amb el mateix, la importància dels valors. Si tu penses que algú està fent alguna cosa amb la idea d'aprofitar-se d'un intercanvi comercial amb tu, el primer que penses és desconfiança, perquè si aquest vol treure un benefici de la relació amb mi no me'n puc fiar gaire, en canvi amb els nostre sistema tens una relació amb l'altre directe, clara, neta i saps que l'altre no té cap interès de beneficiar-se amb allò. La confiança està present sempre. És com quan tu estàs jugant a cartes i l'altre se les amaga, tu ja desconfies d'ell, dubtes. Tu tens la tranquil·litat amb el que està davant quan aquest no té un gran interès amb aquella transacció. També és cert que fins i tot aquí es crea un clima de confiança, amb els que estem a l'organització. Jo arribo, deixo les coses, marxo, ... i no penso mai a veure si em robaran. I quan estàs venent no ho fan mai. Quan estàs aquí, tu ja tens la consciència de que tot el què està aquí és de tots però al mateix temps cada cosa té el seu propietari.

- *Creus que la societat podria arribar a ser més feliç?*

Seguríssim, perquè la confiança porta la pèrdua de por. Hi ha dos valors contraposats. La confiança i la por. La confiança està basada en l'amor, i és el que ens dona felicitat i estabilitat i la por està basada en la desconfiança i l'odi. Basar les relacions d'una manera o d'una altre, ja no només a nivell d'intercanvi, també de relacions humanes no té res a veure.

Per últim es va comentar l'educació, en Manel opina que a les aules només s'educa gent per crear diners. No es fa prou incís en els valors de la societat i només necessites estudis per poder aconseguir el millor lloc de treball per aconseguir la major quantitat de diners possible. Avui dia resulta que sinó tens una compte corrent ben inflat ja no ets ningú.

ENTREVISTA AMB EL BANC DEL TEMPS DE GRÀCIA.

- *Quin és el principal objectiu dels bancs del temps?*

Per mi l'objectiu dels bancs del temps és fomentar les relacions entre la gent d'un barri o d'una localitat però fer-ho d'una manera igualitària. En el cas de les hores ho aconseguim fent que el valor del temps dels serveis sigui el temps invertit. Estem fomentant les relacions de persones però sempre amb aquest nivell d'igualtat, que uns ajuden als altres però no pensant que una feina és més important que l'altre sinó que quan cobreixen la necessitat d'un altre ho valorem sempre per igual.

- *Com van ser els inicis del Banc del Temps de Gràcia?*

Es va fundar al 2004 en un moment en què ja hi començava a haver-hi altres bancs del temps a Barcelona i es veia que començava a tenir futur. Una de les persones que va emprendre la fundació d'un banc del temps era de Gràcia i així va sorgir.

- *Com es manté el sistema? Quines són les principals dificultats?*

Normalment propis participants del banc del temps som els voluntaris que portem la gestió i quan hi ha alguna baixa aquest se'n veu afectat. Moltes vegades aquesta alts hi baixos en la participació voluntària per dur a terme la gestió són pràcticament totes les dificultats que presenta el sistema. Si et deixa una persona important en l'organització sempre es nota. Una de les tasques de l'equip de gestió del banc del temps és que cada vegada es facin més intercanvis i que la gent pensi que formen part del banc del temps cada cop que necessiten alguna cosa, alguna reparació, algun servei i que la primera opció sigui intentar-ho allà en lloc de la "via oficial".

- *Quantitat d'intercanvis que es poden fer al llarg d'una setmana o un mes.*

Més o menys pot estar rondant un 10% dels usuaris que estan actius en un banc del temps. Almenys a Gràcia ens passa això i de fet a altres bancs del temps també ho hem vist. Que si per exemple, el cas del nostre banc, té 300 usuaris en actiu, a l'últim mes hi ha 30/40 persones que han fet un intercanvi.

- *Hi ha un perfil d'associats definit?*

El perfil ha anat canviant amb el temps, actualment tenim moltes dones “grans” d’entre 50 i 60 anys. Això és degut a que aquests bancs es van crear abans de la crisi i en un principi estava enfocat a que la dona concilies una mica la vida familiar i la vida laboral amb la social. El banc del temps era com una forma de participar socialment. Com que al principi alguns bancs del temps es van plantejar així, en el cas de Gràcia tenim molt aquest perfil. Però depèn molt de com s’enfoca ja que hem vist en altres bancs del temps que el perfil és ben diferent. És molt diferent un banc del temps que s’obri a un casal d’avis o a un espai de gent jove. Directament el perfil de persona que se’t apuntarà serà completament diferent. Però habitualment, el que predomina és persones que estan jubilades, que estan a l’atur, ... Després tens el perfil de la persona que te una feina i que hi participa perquè valora molt aquesta part humana que malgrat, en el nostre cas, vivim en grans ciutats també ens podem sentir de barri, que forma part del col·lectiu més local. I de fet, és molt bonic quan aquesta gent que treballa i a vegades no pot venir a les reunions que després et diguin que ho han trobat a faltar. D’alguna manera es crea com un grup, tots tenim la nostra família i els nostres amics que és el cercle que ens movem, doncs el barri és també un d’aquests grups que volem que la gent hi pugui tenir la mateixa relació, que pots demanar i oferir serveis sense demanar ni haver de pagar res, una mica com si fos el grup d’amistats o familiars que normalment no demanes per cobrar. Quan ho fas molt més gran com es a uns veïns d’un barri també es fa amb aquesta finalitat on et dones un cop de mà perquè els consideres com dins del teu cercle d’amics que tan sols ha crescut. I com que ja ens coneixem totes les hores i el banc del temps et dona confiança en que hi ha un control dins d’aquest sistema en que ja ens coneixem tots.

- *La crisi ha influenciat ja sigui positivament o negativament a als bancs del temps? Moltes associacions han nascut entre el 2009 i el 2012, creieu que la crisi actual hi té a veure?*

Almenys en el nostre bancs com a número d'usuaris no és que haguem notat un creixement, sinó que han augmentat el nombre de bancs del temps a Espanya. Potser abans de la crisi es rondava al voltant de 100 bancs del temps i després de la crisi, del 2008, tenim uns 300 a tot Espanya. El banc del temps de Gràcia per exemple portem molt temps amb 300 usuaris però el que anem fent és esborrar als que ja no volen o poden participar (desmotivacions, manca de temps, etc.) i es van introduint nous i dins d'aquests si que hi ha moltíssima més gent jove que abans.

- *Càlculs de l'estalvi que es pot arribar a fer amb aquest tipus d'intercanvis, serveis o favors...*

Nosaltres no tenim constància de mai s'hagi fet cap estudi, si que sabem les hores que s'intercanvien,... Si que recordo que a Itàlia si que feien càlculs i deien hem intercanviat no sé quantes milers d'hores i això equivaldria a un milió no sé quants euros. Però nosaltres si que intentem no comparar la moneda hora amb els euros, és com que no és convertible. Llavors no ho comparem mai amb l'economia formal perquè tenim el risc de que ens critiquin de que estem fent la competència a la oficial i nosaltres no volem ser una competència. Pot formar par de la teva economia mensual clarament, perquè pots estar fent classes d'angles, anant a tallers de ioga, petites reparacions,... i és tot això que et vas estalviant i que potser si et tingués un tècnic oficial et cobraria 60 euros o més.

- *En l'hipotètic cas que tots apliquéssim aquest tipus de sistema com creus que es veuria afectada la nostre societat capitalista?*

Jo crec que l'economia no es podria dur a terme 100% amb el banc del temps. Seria massa complicat valorar quin valor té les coses amb temps. Una cosa que està molt

manufacturada, que ha passat per moltes mans, posem pel cas d'un cotxe, que és un element amb un procés de fabricació, seria molt difícil calcular el temps que ha costat de fer allò. Si que com a inspiració com a una economia del futur si que seria molt interessant poder demostrar que funciona i que la llei de la oferta i la demanda no sempre es la millor. Al banc del temps no ens movem per la llei de la oferta i la demanda, de posar preus més alts si hi ha molta demanda i baixos si n'hi ha poca perquè l'important és ajudar i cobrir necessitats de gent propera a tu, la societat del futur inspirada en això incidiria en l'educació. Els nens en l'escola, sempre se'ls hi pregunta a que et vols dedicar? S'ha d'ensenyar que si vols ser futbolista no perquè cobri més diners, sinó que el que mes li agradi. D'alguna manera és que tothom faria serveis per cobrir les necessitats dels altres però no estaríem pensant en quant li dóna de remuneració, guanyaré hores com guanya qualsevol altre i no podré estar ni per sota ni per sobre. Sempre ens haurem de centrar en cobrir necessitats dels altres, no s'hi valdria de dir: jo vull ser artista encara que a ningú li interessi els meus quadres. Sempre hi ha d'haver alguna demanda. Però la diferència es que tothom estaria en aquesta igualtat, i conseqüència final és que les classes socials desapareixerien perquè no hi hauria ningú per sobre ni d'un altre.

- *Què són els diners? Ens han fet canviar la forma de veure les coses?*

Els diners és un clar exemple d'una eina que hem creat els humans i deixem que ens controli. Hi ha moltes persones que estan molt preocupades pels temes econòmics i de fet és qüestió de preguntar-te: Com em guanyo la vida? I llavors penses i te'n adones de que la vida és un regal, no te l'has de guanyar estem aquí per gaudir-la. Però nosaltres ja tenim aquesta creença de que te l'has de guanyar ficada al cap. I també trobem aquesta guerra de recursos on associem la moneda com a un recurs, que en aquest cas limitat on tothom vol aconseguir la major quantitat per a nosaltres i

això genera una competència però no sana, sinó més aviat de si tu no vols fer tal feina, la faré jo i guanyaré més que tu,... Aquesta lògica acaba abocant a aquestes monstruositats de les grans fortunes, empreses que mouen molts diners,... però no són uns diners adaptats a l'economia real que mouen. Això acaba creant una espècie de bogeria col·lectiva i el problema és que al final es generen crisis, etc. Jo crec que al final la gent se n'ha adonat que això dels diners no està tant assegurat. Potser hi ha persones que comencem a pensar que hi ha alternatives més properes i no pensem en si aconseguirem més diners o no i això ja ajuda a canviar una mica la mentalitat. No només has d'aconseguir diners per viure, potser tenint la col·laboració de gent propera a tu que t'estima i t'ajudarà ja és una altra forma de riquesa. El fet de que ja hi hagi gent que comença a pensar així ja s'està canviant el xip. El què està clar és que els diners és una eina que realment fa que la gent tingui bastantes preocupacions al respecte.

- Quina relació podries establir entre com entemem els diners i els valors predominants d'una societat.

No crec que sigui un tema de diners, en el fons els diners és una eina. I en el bancs del temps fem servir la eina hores. En el fons estem fent servir una moneda, que ve a ser una evolució del troc, al final hem fet servir monedes universals que contem que estan raspallades pels països, bancs centrals, etc. que ens dóna seguretat. Però la diferència fonamental és que els valors no tenen a veure en fer servir els diners o no sinó quin tipus de valors o de principis que s'apliquen a aquella moneda. La moneda no és el problema. Avui en dia les societats que fan servir els diners, pràcticament totes, el problema que tenen és que han de créixer sempre, una competència constant, en el fons és un joc i en els jocs no tothom pot guanyar. Clar, quan et diuen hem de créixer per sortir de la crisi, perquè nosaltres no volem ser dels perdedors, però si nosaltres creixem és evident que hi haurà algun altre que serà el perdedor. No és un

joc on tots guanyen i aquí és el punt on canvia molt la forma d'entendre la societat o la civilització d'una altre. Si l'entens com anem a col·laborar a que tots siguem feliços en un món meravellós que és molt utòpic però crec que es possible, amb el nivell actual tecnològic i científic jo crec que podríem solucionar totes aquestes coses, fer-ho possible, o el model més de que sigui escàs i que només hi hagi uns pocs guanyadors, no pensant en tota la població tot el mon, sinó els privilegis d'uns pocs. Això és la principal diferència, si els diners es fan servir perquè uns pocs tinguin privilegi ja és un problema. En canvi en una societat amb el tipus del banc del temps tothom estem en igualtat d'oportunitats i realment no pots ser No pots ser duna classe superiors a l'altre perquè no pots guanyar mes que un altre. Els sistemes del banc del temps que som més petits no tenen un límit per dalt, malgrat hauria de tenir-lo, en el fons això ja faria persones que poguessin ser molt mes riques que unes altres. El sistema habitual no hi ha un límit, pots tenir tots els diners que vulguis o puguis.

- Curiositat. Com està la idea dels bancs del temps en relació Espanya i Europa?

Això ho fomenten grups de persones que a Barcelona i Madrid n'hi ha forces. A la resta d'Europa, a Itàlia també hi ha bancs del temps però no són tan revolucionaris com la idea de la que estem tractant. A Grècia si que té més aquesta idea de canvi, de no contribuir a la construcció d'aquesta idea de societat diferent. Els més potents mundialment però son a Estats Units i Anglaterra i després ja vindria Espanya i Itàlia.

- Hi ha il·lusió o esperança de que en un futur vagi a més?

Si, fa poc vam formar l'Associació pel Desenvolupament dels Bancs del Temps. Normalment costa molt arrencar una idea així, es van formant a poc a poc i creixen a un ritme però és el seu i no el comú de la resta de bancs ja formats. Per tant aquesta

associació ajuda a tirar endavant aquests projectes creant un sistema on qualsevol banc del temps li sigui mot més fàcil de créixer. També intentem promoure que cada vegada la gent ho faci servir més, etc. No cal que pensis necessito coses o necessito temps, només és important tenir la xarxa d'amics, i que quan tu necessitis alguna cosa o tu en puguis oferir alguna, que pugis estar allà.

- Els bancs del temps només estan pensats per a establir relacions dins d'un mateix barri o es pot donar el cas de localitats diferents?

El principi sempre s'intenta ser el més local possible, perquè la majoria de serveis que demanen són d'anar al lloc físicament. Si vius lluny costa molt més. Nosaltres sempre intentem que les persones s'apunten de manera local.

President de l'associació pel desenvolupament del banc del temps i col·laborador del Temps de gràcia.

11. FONTS D'INFORMACIÓ

11.1 Bibliografia:

Llibres:

- HUME, David: *Ensayos monetarios*, Editorial Trotta y Liberty Fund Madrid, 2011.
- GIANFRANCO, Poggi: *Dinero y modernidad. La filosofía del dinero de Georg Simmel*.
- MANKIW, Gregor: *Macroeconomía*, Editorial Antoni Bosch, 2006, Barcelona.
- MENGER, Carl: *Principios de economía política*, Unión Editorial, 1997, Madrid.
- SCHUMPETER, Joseph: *Historia del análisis económico*, Editorial Ariel, 1995, pàgina 1179.

Revistes:

- GONZÁLEZ, Joan (2007): *Fenomenología estática de los actos de compra*, a COPOERU, Ion & SEPP, Hans Rainer (Eds.), *Phenomenology 2005*, Vol. III. Selected essays from the euro-mediterranean area, Bucharest , Zetabooks.
- GONZÁLEZ, Joan (2009): *Materiales para una investigación fenomenológica sobre el dinero*, Revista Ar-bor, CSIC, nº 736, pàgines 289-302.

Apunts:

- Apunts de filosofia del curs de 1r de Batxillerat (ampliats).

11.2 Webgrafia:

<http://www.enciclopedia.cat>

<http://es.wikipedia.org/wiki/Dinero>

http://www.cefid-ar.org.ar/documentos/DT_N44.pdf

<http://mamvas.blogspot.com.es/2013/06/dinero-endogeno-y-teoria-monetaria.html>

http://es.wikipedia.org/wiki/Teor%C3%ADa_de_los_actos_de_habla

<http://www.escolares.net/lenguaje-y-comunicacion/actos-de-habla/>

<http://documentos.morula.com.mx/wp-content/uploads/2011/05/TEORÍA-DEL-DINERO-ENDÓGENO.pdf>

<http://www.sangakoo.com/ca/temes/suma-de-nombres-naturals-i-propietats>

<http://gracia.bdtonline.org>

<http://intercanvis.net/Xaingra>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Acte_de_parla

http://ca.wikipedia.org/wiki/Banc_de_temps

<http://www.eumed.net/cursecon/dic/bzm/f/funciones.htm>

<http://www.monografias.com/trabajos51/el-dinero/el-dinero2.shtml#funcion>

<http://datos.bancomundial.org/quienes-somos/preguntas/siglas-y-abreviaturas>

http://es.wikipedia.org/wiki/Renacimiento_sumerio#Sociedad